

ILUSTROVALA IRENA TARASOVÁ

Smidôčka chleba

MÁRIA JANČOVÁ

Malá som vtedy šesť rokov. Otec už bol dva mesiace na vojne. Už dva mesiace to bolo, čo sme nevideli chlieb na stole a na raňajky sme dostávali len múčnu kašu s mliekom.

V jedno ráno mi mať dala do rúk drevenú okrúhlu meričku a povedala mi:

„Tu máš túto meričku a choď ku svákovi richtárovi a povedz mu, aby mi poslali z tej

múky, čo dostal pre ženy, čo majú chlapov na vojne. Že vám už nemám ani mučinky z čoho navariť.“

Schytila som meričku a bežala som do richtárov. Bolo jesenné ráno, trochu mi už bolo zima na bosé nohy a poháňal ma i hlad.

U richtárov som vbehla rovno do zadnej

mali pre ne vysoko nastlané postele plné perín.

V zadnej izbe sedeli teraz všetci okolo stola a raňajkovali. Na stole bol veľký voňavý chlieb, z ktorého si ukrajovali a zajedali praženicou.

Povedala som richtárovi odkaz s očami

izby. Vedela som, že v prednej parádnej izbe býva richtár len vtedy, keď príde k nemu slúžny s úradnými vecami. Richtár mal už dve veľké dievky na vydaj a v tej parádnej izbe

upretými na voňavý peceň chleba na stole. Nemohla som ich zrazu od neho odtrhnúť. „Choď na pôjda a naber z toho väčšieho vreca!“ povedal richtár žene. „Daj jej plnú mericu,

a ty si daj pozor, dievča, po ceste, aby si nevysypala!“

Vyšla som do pitvora za richtárkou a tam som čakala na ňu. Moja mať ma už dávno učila, že sa nepatrí dívať ľuďom do úst, keď jedia.

Richtárka zišla z pôjda a dala mi do rúk neplnú meričku múky. Ani som nemusela dávať pozor, aj tak by sa mi z nej nebolo odsypalo, a len som sa náhlila domov.

Mať nám chytrou navarila múčnej kaše, a keď sme ju z mištičky rýchlo vychlipkali, šli sme do poľa vyberať zemiaky.

Zem sme mali hneď za potôčikom.

Hrali sme sa s bratom pri potôčiku. Brat si robil z kameňov jarčeka a priehradu, ale ja som mu nepomáhala. Sedela som s bosými nohami učupenými pod tenkou kabankou a jednoducho som myslela na veľký peceň voňavého chleba na richtárovom stole.

Okolo nás po chodníku ťapkala bosými nohami stará tetka Zobová.

Staručká, vo dva konce zohnutá, s malým batôžkom v jednej a s motykou v druhej ruke.

„Kopeš, dievka moja, kopeš?“ vlúdne sa prihovarila mojej materi.

„Musím nakopať, aby som im mala večer čo navariť,“ ukázala mať tvárou na nás. „Poslala som dnes ráno dievča k richtárovi, aby mi dal aspoň do meričky múky z tej, čo na nás vyfasoval. Ale ledva do pol meričky mi richtárka poslala, ešte som si myslela, že ju dievča vysypalo po ceste, ale plakalo, že nič nevysypalo, že si dalo pozor.“

„Jáj, sýty hladnému, dievka moja, neverí,“ povzdychla si tetka Zobová, potom rozviazala batôžtek, vyňala z neho smidôčku chleba, čo si niesla do poľa, rozlomila ju napoly a dala nám oba kúsky.

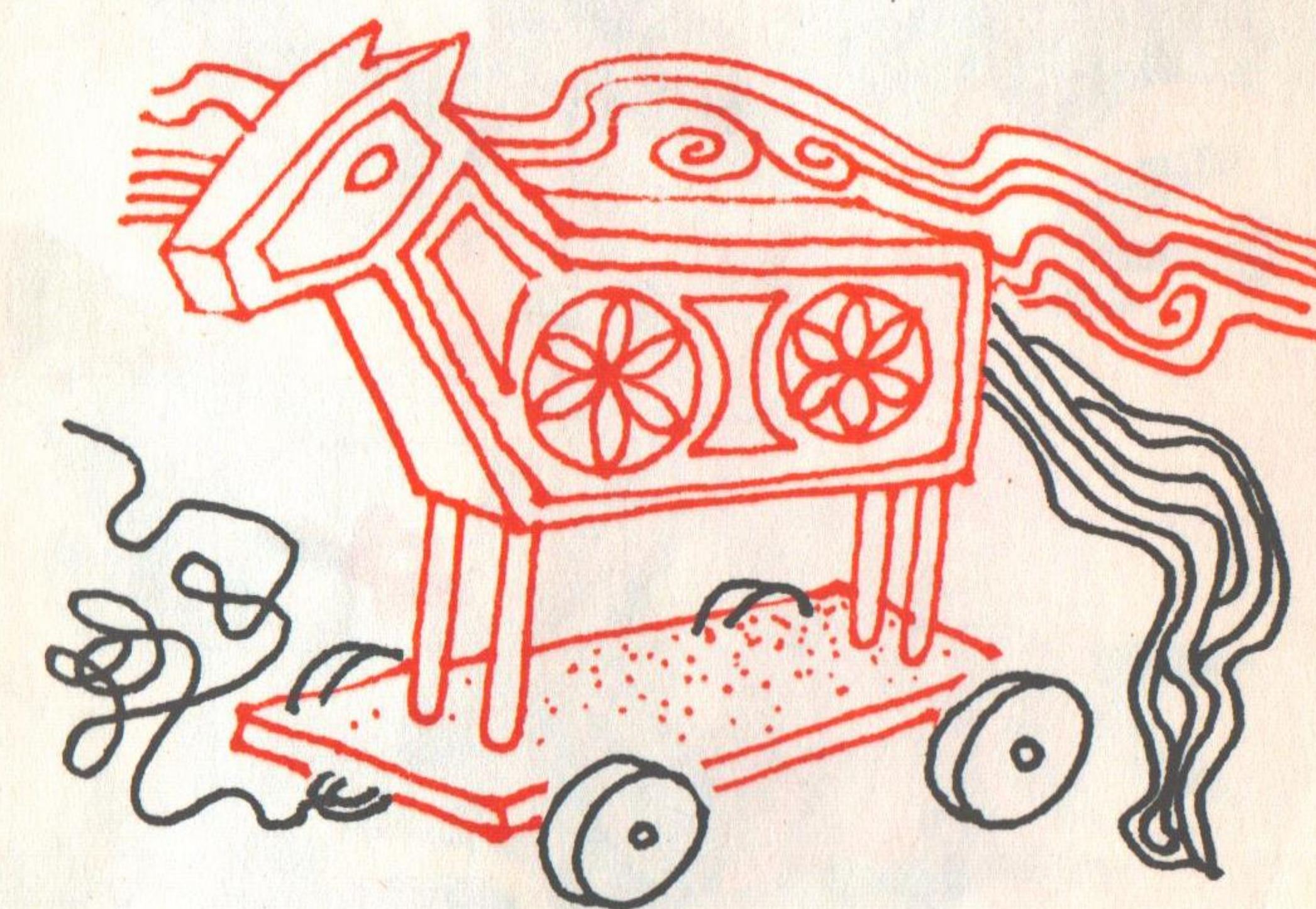
Ach, aký bol dobrý! Od tých čias, čo otec odišiel, nemali sme chlieb v ústach.

Večer sme pri sporáku potme, len s lúčikmi

svetla, čo presvecovali dvierkami, čakali, kým sa dopečú zemiaky v rúre. Na stole čakala nás mištička so surovou kapustou, s ktorou sme si ich mali zajedať.

Aby sa nám čas rýchlejšie minul, rozprávala nám mať, ako bolo, keď ona bola malá.

Že v jedno leto napadol sneh a všetko obilie

pomrzlo a zemiaky sa urodili len také maličké, že ich na večer všetky zjedli, čo cez deň nakopali. Prišla cholera a deti zoslabnuté mreli na ňu tak, že zvony od rána do večera vyzváňali. Deti chytali cholery jedno od druhého, len v ich dome ani jedno dieťa neochorelo. Mať ich ochránila tým, že im nedala piť vodu z rieky, ale chodila im po ňu do poľa na studničku. A nepustila ich za celý čas zo dvora von.

Ako by som len bola rada poznala moju múdru starú mater, čo ochránila od choroby moju mať, keď bola maličká! Ako som závidela mojim kamarátkam, čo im stará mať ešte žila. A ako som len rada o nej počúvala, hoci som si ju nevedela predstaviť.

Ale dnes napodiv stála mi pred očami ako živá. Vyzerala celkom ako staručká tetka Zobová s očami belasými ako ľanové kvietky vo vlúdnej tvári, keď nám rozlamovala na poli svoju smidôčku chleba...

Lanový obrúsok

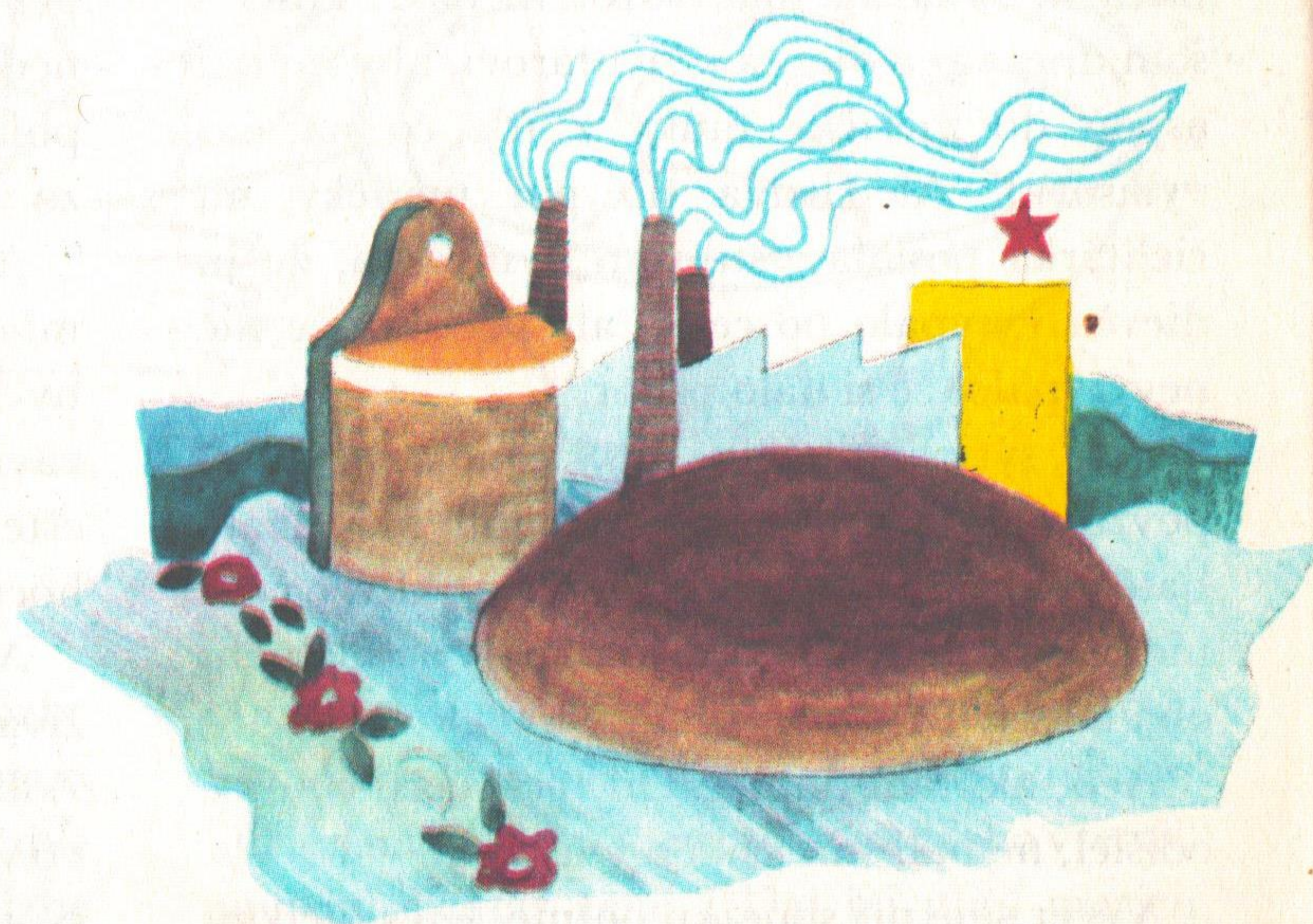
ELENA ČEPČEKOVÁ

Popretkávaný červenou nitou
a tajomnosťou hlboko skrytou,
čo pripomína ľudský vek,
privravel sa mi, ktohovie prečo,
privravel sa mi slzavou rečou
babkin lanový obrúštek.

Úsmevne prešla hrčavým prstom
po kvietkovanom riadočku hustom
a zrozpačiteľ pohyb rúk.
„Tuto, hľa, pozri, kus vzorky chýba.
Ale to moja nebola chyba,
to nemali sme na pamuk.“

Kým bochník chleba na obrus dáva,
v očiach jej dávno spomienka pláva
trpkastá ako prvý mráz.
„Ktože by si bol pomyslel vtedy,
v ukrutných časoch hladu a biedy,
že bude nám tak dobre raz.“

Továreň u nás, toliké stroje...
No, ponáhľaj sa, dieťaťko moje.
Ako to srdce chlebič nes.
Počkajže!“ pomkne soľničku vratkú,
ponapráva mi červenú šatku.
„Či chápeš, aký deň je dnes?“

Vonku sa dívam po širom poli.
Kde donedávna pastviny boli
a kvitla na nich chudoba,
textilka nová usmieva sa mi.
Priečelie biele jagá sa sklami
sta krištálová nádoba.

Privítam hostí soľou a chlebom.
Nad nami spieva belasé nebo
o tých, čo menia životia tok.
A čímsi veľkým srdce mi spuchlo...
Na dlaniach vonia rezedou stuchlou
babkin lanový obrúsok.

U nás pre núdzu nebudú plakať,
nebudú ruky na prácu čakať
a dosť bude aj pamuku.
Do budúcnosti široká brána
a vedie nás ňou leninská strana,
a to nám dáva záruku.

Ved to ja cítim, ja chápem, babka,
i keď sa ti zdá, že beriem zľahka
všetko, čo vôkol seba mám.
Ale i tráva, keď má dosť vlahy,
neráta, či dážď nebol snád drahý;
veselo šibe k výšinám.

Ale som vďačná, že žijem v zemi,
kde prácu nikto neodoprie mi,
kde ducha vedú k rozkvetu.
A teraz budem veselšia ešte.
Nôtičky moje, rozhlásiť bežte,
že nám je pekne, dobre tu.

Pionieri rodnej strane

EUDMILA KORYTÁROVÁ tajomníčka SÚV SZM a predsedníčka SÚR PO SZM

Vždy bolo tak, že sa pionieri najmladší príslušníci našej drahej vlasti — spolu s ostatnými dospelými zapájali do úloh, ktoré môžu ďalej povzniesť našu vlasť, našu domovinu. Mali sme možnosť sa o tom presvedčiť pri slovách tridsiatich slobodných rokov, pri zjazdoch KSČ, oslavách vzniku a pod. A že to nebola práca malá a zanedbateľná, svedčí o tom vysoké vyznamenanie, ktoré naša Pionierska organizácia získala. Je to Červená zástava ÚV KSČ a spolu so

učitelia, všetci tí, čo majú pioniersku organizáciu radi. Hrdosť iste nie je menšia ani u vás, chlapani a dievčatá.

Komunistická strana s nami počíta ďalej, veď sme ako zväzáci a pionieri pevnou súčasťou socialistickej spoločnosti, pevnou silou, ktorá môže a bude ďalej odovzdávať svoj um, talent, sily a nadšenie spoločnej veci. Výstavbe socializmu a komunizmu v našej vlasti. Boju za pevný a trvalý mier na celom svete. Pre všetky deti. Pre človeka práce.

Tá červená farba zástavy ÚV KSČ zaväzuje a pripomína nám. Urobí ešte viac pre rozkvet našej socialistickej domoviny, pre šťastie nás všetkých.

Našou úlohou pred XV. zjazdom KSČ teda je — nezaostať za tou širokou iniciatívou našich pracujúcich v závodoch, JRD, v ústavoch, na školách. Nezaostávať za kolektívami a brigádami socialistickej práce. Ale naopak, nasledovať ich a vložiť do tejto celospoločenskej atmosféry svoj veľký vklad.

Máme úprimnú radosť, že zo dňa na deň zaznamenávame Smelé pionierske činy. Sú orientované na zlepšovanie výsledkov v učení, na verejno-užitočnú prácu v prospech dediny, mesta, školy, národného hospodárstva.

Pionieri sa zoznamujú so slávnymi tradíciami KSČ, vytvárajú nové izby a kútiky revolučných tradícií, spoznávajú hrdinov minulosti i hrdinov súčasných dní.

Tým sa naša pionierska organizácia zapojila do širokého hnutia, ktoré bolo vyhlásené v medzinárodnom pionierskom tábore v Arteku. „Ber si

priklad z komunistov“, tak znie heslo, ktoré rovnako naplňajú pionieri v ZSSR, u nás, v Bulharsku, Maďarsku, v Poľsku, na Kube i vo

Vietnamskej demokratickej republike. Je to zaujímavá a užitočná činnosť, v ktorej spoznáte, chlapani a dievčatá, to bohatstvo, slávu, odvahy, statočnosť, ale i veľké, perspektívne úlohy komunistov.

Naša pionierska organizácia má bohaté tradície vo verejno-užitočnej práci a záujmovej činnosti, v práci pre svoju domovinu. Práve v nej sa prejavuje hrdosť a láska ku krajine, v ktorej žijeme. V nej sa rodia budúci odborníci, majstri, talentovaní vyná-

lezeči a tvorcovia hodnôt. Veď tá drobná, zaujímavá práca v krúžkoch, to je príprava na zajtrajšok, to je pestovanie talentov. A naša vlasť potrebuje ľudí múdrych, vzdelaných, čo zvládnu novú techniku, čo sami budú ďalej objavovať neobjavené, poznávať nepoznané.

Verejno-prospešná práca nebude chýbať nikde. Všade je čo zlepšovať, všade sa dá prostredie, okolie, kde žijeme, skrášľovať. To bude spoloč-

starého papiera. Na výrobu kníh, učebníc, zošitov, ktoré potrebujete, treba množstvo kilogramov a ton papiera.

Pridávajú sa stále nové pionierske oddiely, ktoré takto dokazujú, že si vedia vážiť všetko, čo dostávajú od spoločnosti. Že vedia isté hodnoty pre spoločnosť i pre seba aj vytvárať.

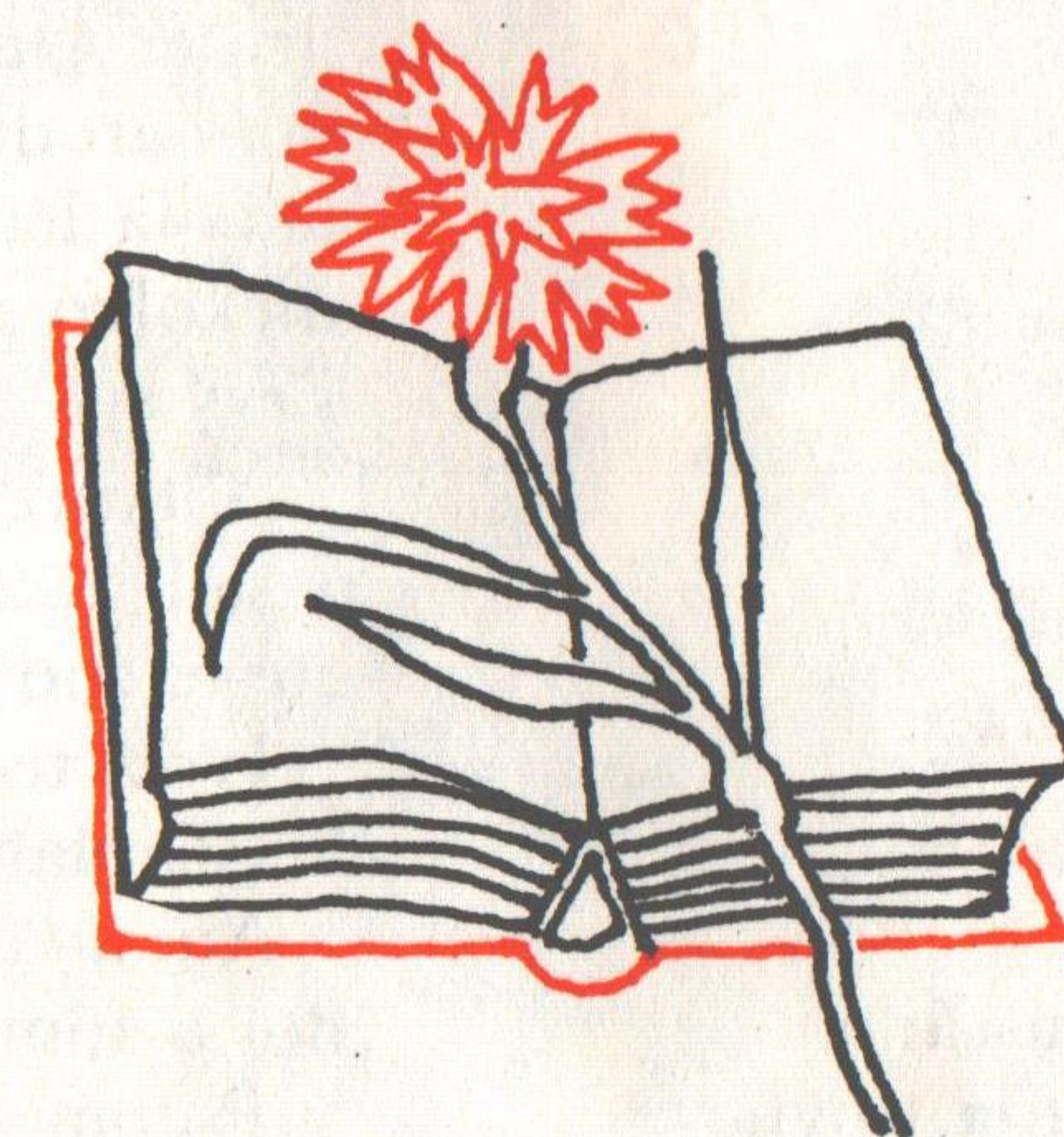
Očakávame, že na „pionierskej várke“ v Štúrove tí najlepší budú iniciátormi takýchto ďalších odvážnych pionierskych činov.

V činnosti pred XV. zjazdom KSČ nechýbajú ani také smelé činy a predstavenia, ako je pomoc pri šetrení potravinami. Veľa urobili pionieri v Harichovciach, v Bánovciach. Nech je príkladom ich iniciatíva.

Pioniersky život je životom veselým tam, kde je veľa dobrých nápadov, kde nechýba telovýchova, turistika, šport, ani dobrá pesnička. Veselo je tam, kde prevláda vedomie dobre vykonanej práce, úspechov v učení.

V plánoch pionierskych oddielov nachádzame rôzne súťaže, putovania, účasť v pionierskej športovej lige.

Je mnoho ďalších, krásnych pred-

savzatí. Dajú sa zhrnúť asi takto: pionieri ich chcú urobiť sebe pre radosť, strane na počesť a vlasti k prospechu. To budú najkrajšie dary a darčeky, ktoré zapíšeme do bohatej

kroniky k XV. zjazdu KSČ. Najkrajšie preto, že sa práve v tejto práci rodia noví hrdinovia, že v nej sa kalia a zocelujú charaktery, že v nej vyrastajú krásni, čestní ľudia, fúbiaci svoju domovinu. Ľudia ušľachtilých vlastností, dobrí hospodári. To všetko chceme splniť, aby komunistická strana bola naozaj hrdá na svojich najmenších a najmladších nasledovateľov.

Socialistickým zväzom mládeže Rad Klementa Gottwalda.

Sme hrdí na tieto vysoké vyznamenania. My, dospelí pracovníci Pionierskej organizácie a Socialistického zväzu mládeže, vedúci, priatelia,

Čerešňový stromček

RUDO MORIC

Prvá to spozorovala mama. Včasráno išla po mlieko a chlieb, a keď sa vrátila, rovno zamierila do Ivovej izby.

„Spíš?“

„Nespím, mama.“

„Dakto odlomil korunu z čerešne pred domom.“

Ako blesk bol hore. Náhlivo si šuchol zopár hrstí vody do tváre a nahádzal na seba šaty. Potom vybehol pred dom.

Naozaj.

Pred domom stáli tri stromy. Po krajoch dve slivky, uprostred čerešnička. Najmenšia. Bol to jeho strom. Ivanova čerešňa. Otec ju zasadil, keď sa narodil Ivo. Pred jedenástimi rokmi. Odvtedy vyrástla, kmeň jej zhrubol, bol ako Ivova ruka, koruna sa rozrástla. Už pár rokov boli na nej čerešne, srdcovky. Krásne na pohľad, výborné na chuť. Ivo ich strážil ako oko v hlave. Nikomu z chlapcov by nedovolil z nich odtrhnúť. A práve lanského roku sa to stalo. Daňo od tretích susedov sa liepal na čerešňu, kmásal jej plody, keď ho Ivo pristihol. Poriadne ho zbuchnátoval, aj jednu do nosa mu vrazil. A vtedy Daňo vykrikoval: „Počkaj, skupáň, uvidíš, čo ti spravím!“

Ivo sa mu vysmial, len sprav, nos ti opuchne ako uhorka!

Odvtedy sa však nestalo nič; Daňo akoby na to zabudol, Ivo tiež. A teraz toto.

Ivovi pri pohľade na rozčesnutú korunu prvá prišla na um Daňova vyhrážka. Počkaj, skupáň, čo ti spravím! Ivo teda nie je skupáň, to nie, ale na čerešňu siahnuť nedovolí. Táto čerešňa mu je nadovšetko drahá. Otec ju zasadil, keď sa narodil. A Ivo sa narodil prvého mája. Teda čerešňa nebola len jeho, lež prvomájová. Otec mu niekoľko ráz pripomínal: Pamätný strom. Prvý syn a ešte v taký sviatok!

A teraz polovica koruny visí bezvládne nadol. Konáre plné pukov, len sa rozvíť do utešeného kvetu.

Ivovi tečú po lícach slzy. Nemé slzy.

„Zaplatíš mi za to, Daňo!“

Ani neuvažoval, či to nebol dakto druhý. Bol o tom presvedčený. Skalopevne.

Potom mu prebleslo hlavou: Priviažem odlomenú časť, možno prirastie! Zvrtol sa a letel dovnútra. Mama zbadala slzy, privinula syna k sebe a vraví:

„Neplač, synček, všeličo sa stáva, nie všetci ľudia sú dobrí.“

„Mama, daj mi špagát, prosím ťa.“

Mama vedela, že odčesnutá časť sa nezrastie, lež nepovedala ani slova a vytiahla z kredencovej zásuvky kľbko špagátu.

Ešte nožík — a hybaj von.

Až pri strome zbadal, že potrebuje rebrík. Čerešnička ho poriadne prerástla, nedočiahne do tej výšky. Vrátil sa teda po rebrík a potom zodvihol odčesnutú časť koruny dohora. A začal omotávať špagátom. Koľko len vládol. A ustavične opakoval: „Zaplatíš mi za to, Daňo!“

Potom musel ísť do školy. Dlho sa zdržal, celou cestou musel letieť. Aj tak už vpálil do triedy po cenganí. Ale učiteľky tam ešte nebolo. Hodil tašku do lavice a pozrel do kúta pri zadnom okne. Tam sedáva Daňo.

Je tam, alebo nie? Sedel na svojom mieste akoby nič. Sedel a čosi narýchlo vpisoval do zošita. Ako tak Ivan naňho hľadí, príde mu na um myšlienka: A čo ak to nebol on? Hneď ju však zahnal. Bol to on, kto iný!

Ledva vydržal dve hodiny slovenčiny. Ustavične sa hniezdil, poškuloval na Daňa a v hlave sa mu preháňali myšlienky ako pretekárske kone. Bol to on, určite bol!

„Daňo, poď sem,“ vykrikoval, keď sa všetci vysypali na dvor.

Prišiel. Ruky vo vreckách, šiel nedbalo, kolíšuc sa na dlhých nohách.

„No...?“

„To si ty... tú čerešňu?“

„Pamätáš sa, že som ti to sľúbil. A ja sľuby dodržím.“

Iva prekvapilo takéto priznanie. Očakával, že Daňo bude zapierať, že sa bude dušovať nespravil som to, a on takto. Ešte väčšmi rozšrdilo Iva takéto chladnokrvné priznanie. Vyrútil sa na Daňa, päste zapracovali. Ale ani Daňo nezaháľal. Mastili sa ostošeť. Okolo nich sa začali zbíhať spolužiaci. Chlapci nemo pozorovali zápas, dievčence pišťali.

Rozdvojil ich učiteľ, ktorý mal dozor.

„Kto začal?“ opýtal sa prísne.

„Ja,“ priznal sa Ivo. „Lebo Daňo zlomil moju čerešňu!“

„Naozaj, Daňo?“

Daňo zvesil hlavu. Učiteľovi to stačilo.

„Obaja doneste žiacke knižky!“

Doniesli.

A jeden doniesol domov takéto zápis: „Cez prestávku sa bil so spolužiakom.“ Druhý zase: „Láme stromčeky, ničí prírodu.“

Keď Ivo prišiel pred ich dom, zbadal, že na odčesnutej polovici koruny listy už povädli. Stratili lesk, skrútili sa do trúbky a smutne ovisli. Darmo priviazal, nepri-rastie.

A potom prišiel z roboty otec.

„Ktorý zloduch to spravil? Taký utešený stromček!“ zhíkol a hneď začal obzeráť synovo dielo.

„To si ty priviazal?“

„Ja...“

„Zbytočne, už sa nechytí.“

„A vieš, kto to bol, otec?“

„A ty vieš?“

„Hej. Spravil som mu z nosa uhorku.“

„Komu?“

„Daňovi od Koleničov.“

„Čo si mu spravil s nošom?“

„Uhorku... a mám o tom aj dôkaz.“

„Aký dôkaz?“

„Zápis v žiackej knižke. Podpíšeš mi to?“

„To si nemal, aj keď je toto najhoršie, čo mohol spraviť.“

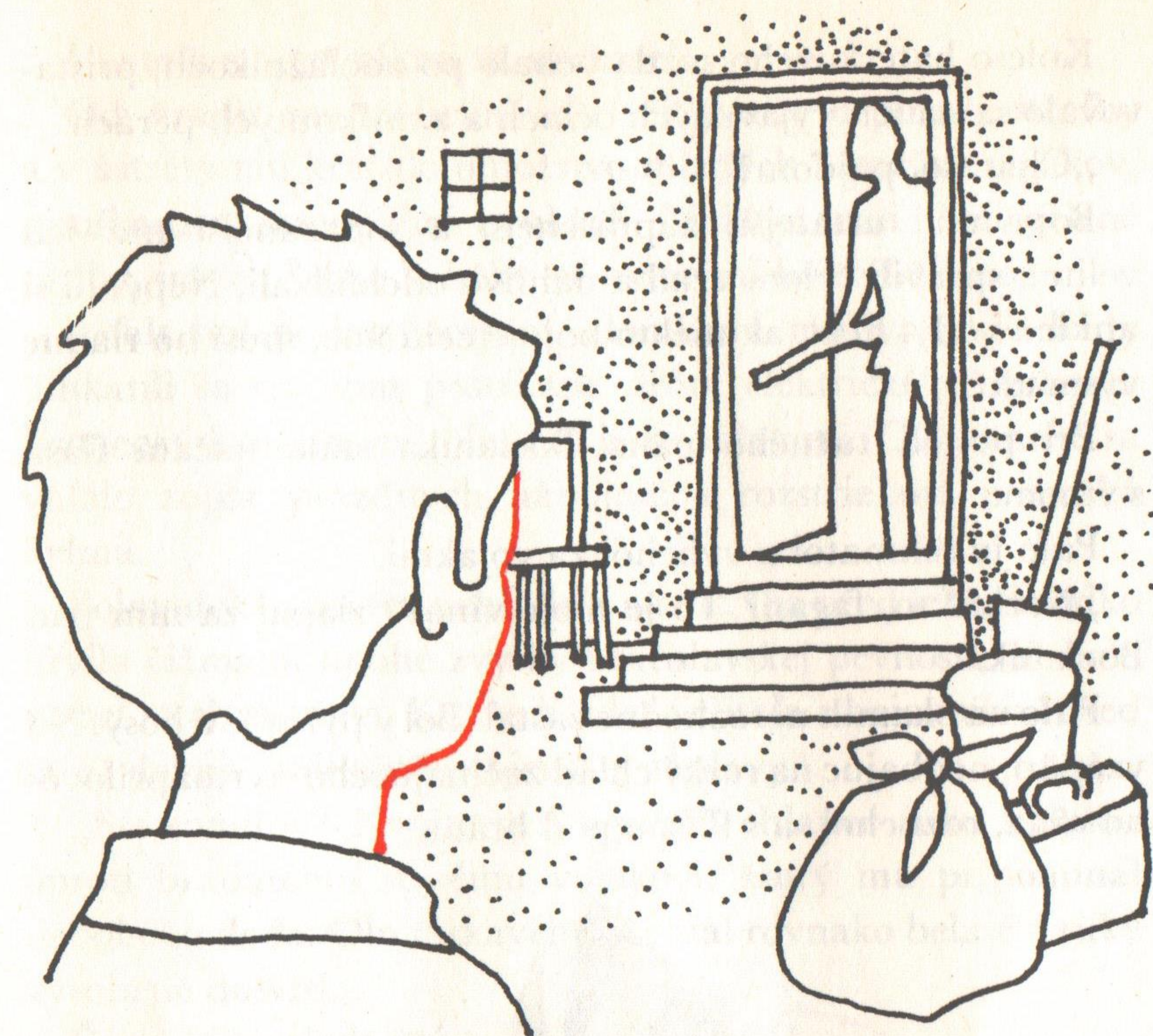
Potom otec zašiel po píľku, nôž, vosk a lyko. Odrezal odčesnutú časť koruny, ranu ošetril voskom, potom obviazal lykom.

„Škoda, také krásny stromček. A prvomájový,“ vzdychol si pri robote. „Ale preto, práve preto, že je také vzácny, nezahynie. Urobí si korunu, zacelí ranu, len v škole si sa nemal pobiť, také veci sa inakšie účtujú,“ začal dohovárať synovi.

„Nemohol som sa nepobiť.“ povedal Ivo, hľadiac do zeme.

A keď zodvihol oči, zazdalo sa mu, že v otcovej tvári čosi svieti, aj oči sa mu usmievajú. Hľadá otec na syna, hľadá, potom ho ťapne po pleci.

„No poď, podpíšem ti ten dôkaz.“ A keď už boli vo dvore, doložil: „Druhý raz sa neklbči!“ Ale povedal to celkom mätko a v duchu si pomyslel: Mám ja to spravodlivého syna. Bude z neho chlap, ako sa patrí.

Slobodné ráno

PETER ŠEVČOVIČ

Záblesky za pivničným okienkom redli a strelba sa vzdalovala. Svitalo.

Všetci v kryte už dávno spali, umorení strachom z rozstrelanej frontovej noci. Aj Paľovi sa zívalo. Konečne! To bolo dobré znamenie! Keď sa mu zívalo druhý raz, prevalil sa tvárou k stene a zatúžil zaspáť. S tretím zívnutím tíško vrzli pivničné dvere. Postavili sa k nim dvaja na všetko pripravení automatčici a dôstojník spomedzi nich svietil na spáčov veľkou baterkou.

„Čo je?“ skríkol chlapec, lebo svetlo ho bolestne pichlo do očí.

„Nebojtes! Nemcev net?“ ozval sa mäkký hlas takmer po slovensky.

Paľo zoskočil z postele a postavil sa rovno oproti vojakom: „Vy ste Rusi?“

„Da...“ zoširoka zatiahol dôstojník s veľkými náplecníkmi a obaja automatčici sa usmiali.

Predvoj nového života

Komunistická strana Československa vznikla pod vplyvom Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie 14. až 16. mája 1921 v Prahe. Hlavný referát na ustanovujúcom zjazde predniesol vedúci predstaviteľ pokrokového robotníctva Bohumil Šmeral. Práve on vtedy povedal: „Sme viac ako politická strana. Sme predvoj nového života.“

Niekoľko mesiacov predtým, vo februári roku 1921, vznikol **Zväz komunistickej mládeže Československa**, ktorý sa stal dôležitým pomocníkom KSČ v jej zápasoch za chlieb a slobodu pracujúcich.

Vo vývine KSČ zohral rozhodujúcu úlohu **V. zjazd strany** roku 1929. Vtedy sa do vedenia komunistickej strany dostala skupina mladých funkcionárov na čele s tridsaťročným Klementom Gottwaldom. Tito mladí komunisti sa rozhodne postavili proti akejkoľvek dohode s buržoáziou a vyhlásili jej nezmieriteľný boj: „Komunistická strana Československa rozhodne vyhlasuje, že jej ciele možno dosiahnuť iba násilným zvrhnutím doterajšej kapitalistickej spoločnosti, ozbrojeným povstaním, nastolením diktatúry proletariátu...“

Významným prostriedkom strany v boji proti buržoázii boli štrajky. Jedným z najväčších bol **štrajk mosteckých baníkov** roku 1932, ktorého sa zúčastnilo 25 000 ľudí. Štrajk trval štyri týždne a skončil sa pre pracujúcich úspešne.

Roku 1933 dostal sa v Nemecku k moci fašizmus a začal ohrozovať mier a slobodu v Európe. KSC od samého začiatku upozorňovala na nebezpečenstvo, ktoré fašizmus predstavoval. Keď roku 1936 vznikla v Španielsku občianska vojna, boli to práve komunisti, ktorí podporili spravodlivý boj španielskych pracujúcich proti fašizmu. Pod heslom „**Pri Madride sa bojuje aj o Prahu**“ takmer 2000 československých komunistov položilo svoje životy za slobodu Španielska.

Roku 1938 zradná buržoázia kapitulovala pred fašistickým Nemeckom a v tom istom roku zakázala činnosť komunistickej strany, z ktorej mala väčší strach než z nemeckého krutovládca Hitlera. Komunisti sa však nevzdali a začali svoj hrdinský boj proti fašizmu. Legendárnym predstaviteľom tohto boja stal sa Július Fučík, autor svetoznámej knihy **Reportáž spod šibenice**, ktorého fašisti zatkli a roku 1943 popravili v Berlíne.

Najvýznamnejšou udalosťou československého ľudu v boji proti fašizmu bolo **Slovenské národné povstanie** v roku 1944. Jeho vedúcou silou bola komunistická strana, na čele ktorej stáli súdruhovia Karol Šmidke, Gustáv Husák a Ladislav Novomeský. V ozbrojenom vystúpení slovenského ľudu proti presile fašistickej armády kládli komunisti a ostatní protifašistickí bojovníci základy našej socialistickej spoločnosti.

Vyvrcholením odporu českého národa proti nemeckým okupantom bolo **pražské májové povstanie**. Bojujúcej Prahe vtedy urýchlene poskytla pomoc Sovietska armáda a zachránila tak naše hlavné mesto pred zničením.

Koleso baterkového svetla behalo po noclažníkoch, pristavovalo sa na ich vyjavených očiach a zamŕknutých perách.

„Charašo, pajdom!“

Bojovníci, ustatejší, zaprášenejší a umazanejší než ich veliteľ, spravili čelom vzad a náhlivo odchádzali. Nepýtali si ani len vody, hoci, ak niekto bojuje celú noc, musí ho riadne vysmädiť.

Pri posteli tučného pána Bocianika stála načatá fľaša s vínom.

Paľo ju schmatol a vybehol za vojakmi.

„Necháš to, fagan? To je moje víno!“ ziapal za ním pán Bocianik.

Paľo na okamih nerozhodne zastal. Bol v pyžame a bosý. No vzápätí, nedbajúc na rezký chlad začínajúceho štvrtoprilového rána, rozbehol sa s fľašou pod bránu.

Veliteľa s bojovníkmi už nezazrel.

Od hradu mu doliehali do uší zvuky urputnej strelby a v ústrety mu kráčalo množstvo mladých i starých vojakov, s puškami aj samopalmi v rukách. Niektorí mali hnedozelené prilby, iní len ľahké lodičky s červenými hviezdikami.

Asfalt bol posiaty črepami, zlomkami muriva. Ako hady kľukatili sa na ňom postŕhané drôty elektrického vedenia. Nemecký kanónik na rohu bol hore kolesami. Okolo neho sa váľalo zopár prázdnych nábojníc a rozstrieľaná nemecká helma.

Bojovnícka záplava nehľadela na nič, iba pred seba. Prudko drvila čižmami úbohé zvyšky bratislavskej pevnosti, až bolo počuť to chrústanie. Kdeže hľadať veliteľa s bojovníkmi, keď sa už dávno vmiesili do vojenskej záplavy?

„Ste smädný? Napite sa!“ vystrčil chlapec ruku s fľašou oproti bradatému starému vojakovi, ktorý mu pripomínal nebohého deda. Obvráskavené oči mal rovnako belasé a ruky vyrobené dotvrda.

Čerta by sa dedo pristavil, keď bojoval!

Iba sa usmial, schytil fľašu a upíjal si cestou. Bocianikovo víno mu akiste chutilo, lebo keď fľašu odtrhol od úst, zvrtol sa k Paľovi, zakýval mu a podal víno kamarátovi, ktorý sa na chlapca veselo a vďačne usmial.

Týchto sa dospelí tak báli? Týchto, celkom normálnych ľudí?

Až teraz si chlapec všimol, že kde-tu na ulici ležia bledí chlapi v sivých nemeckých uniformách. Vzápätí ho roztriasla drgľavá zimnica, ale nehýbal sa z miesta.

„Ale už sa aj choď obliecť!“ začul za sebou otcov prísny hlas.

Chlapec sa pozrel otcovi do očí a nepohol sa. Len cítil, ako mu zima prechodí celým telom a nezadržateľne mu rozdrkotáva zuby.

„Alebo myslíš, že by si mal všetko vidieť?“ čítal mu otec myšlienky už akosi priateľskejšie.

Nevládal odpovedať, len sa vážne díval na otca.

„Rozumiem ti,“ položil mu otec cez plecيا sako. „Je treba, aby si videl aj toto.“

„Už sa nemusíme ničoho báť, ocko?“

„Nie,“ prikývol otec a podal chlapcovi cigarety, aby ich rozdával pochodujúcim vojakom.

Základom pre usporiadanie života našej spoločnosti v povojnovom období bol **Košický vládny program** z 5. apríla 1945, ktorý vypracovala KSC. Tento program stanovil, že slobodné Československo bude ľudovodemokratickou republikou a že všetka moc bude v rukách pracujúceho ľudu.

Vo **februári roku 1948** sa buržoázia rozhodla opäť zmocniť vlády. Robotníci a roľníci pod vedením KSC sa však kapitalistom, bankárom a statkárom rozhodne postavili na odpor a buržoázia sa svojho úmyslu musela vzdať. Bolo to veľké víťazstvo komunistickej strany, ktoré navždy skoncovalo s vykorisťovateľmi v našom štáte. Pracujúci ľud mohol už teraz nerušene vykročiť na cestu socializmu.

Roku 1960 celoštátna konferencia KSC schválila novú ústavu, na základe ktorej sa Československo začalo nazývať **Československá socialistická republika**.

Významnou udalosťou v živote našej súčasnej spoločnosti bolo plenárne zasadnutie ÚV KSC v apríli 1969, kedy sa do čela komunistickej strany dostal **súdruh Gustáv Husák**, neohrozený bojovník proti buržoázii a fašizmu, socialistický vlastenec a stúpenec bratstva so sovietskym ľudom, našim osloboditeľom.

Predposledný zjazd — **štrnásty** KSC konal sa 25.—29. mája 1971 v Prahe. Mal rozhodujúci význam pre upevnenie vedúceho postavenia KSC v našej spoločnosti a pre utuženie spojenectva so Sovietskym zväzom, prvým socialistickým štátom na svete.

Ako Lenin prekábatal žandárov

M. ZOŠČENKO

Keď mal Lenin dvadsaťšesť rokov, bol už známy revolucionár a cárská vláda sa ho bála ako ohňa.

Cár rozkázal, aby Lenina uväznili.

Vladimír Iljič presedel v žalári štrnásť mesiacov.

Potom ho poslali do vyhnanstva na Sibír. A tam prežil Lenin na dedine celé tri roky.

Bola to zapadnutá dedinka. Ležala v tajge. Nič zvláštne v nej nebolo. Tiekla tam len malá riečka. Šuš a rástol riedky lesík.

Ale Vladimír Iljič sa nehneval, že ho poslali do takého zastrčeného kúta. Veľmi veľa pracoval, písal revolučné knihy, rozprával sa s roľníkmi a pomáhal im radami.

Vo voľnom čase chodil so svojim poľovníckym psom Žeňkom na poľovačku, kúpil sa, hral šach. Šachové figúrky si vyrezal z kôry stromov. A vyrezal si ich veľmi dobre, priam majstrovsky.

A tak čas nebadane plynul. Ubehli tri roky. Blížil sa koniec vyhnanstva.

Vladimír Iljič už rozmýšľal, kam odíde, aby mohol znova pokračovať v revolučnej práci.

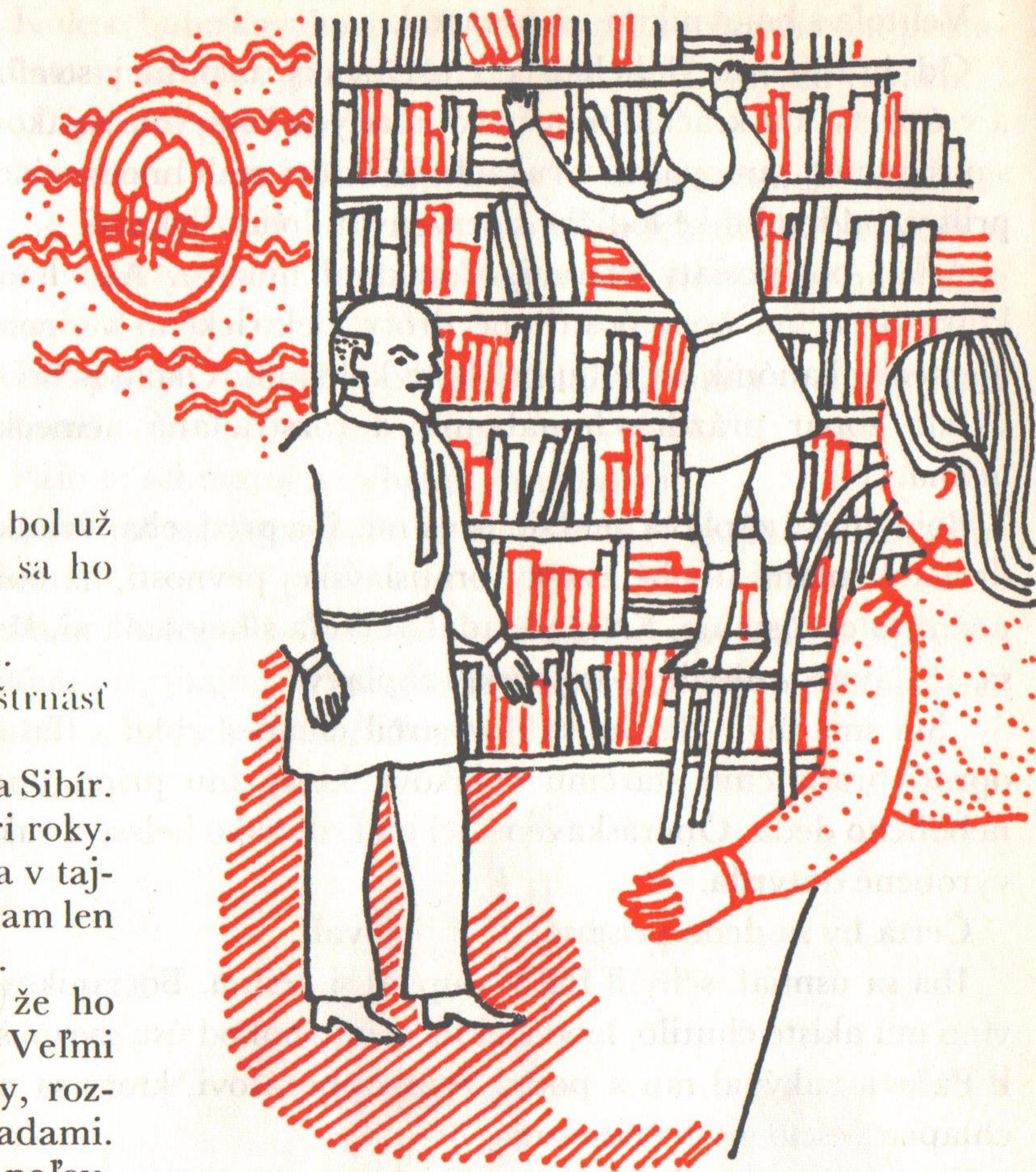
No tesne pred koncom vyhnanstva zavítali k Leninovi do chalupy žandári.

Povedali:

„Teraz u vás urobíme prehliadku. A ak nájdeme niečo zakázané cárskou vládou, beda vám. Potom zostanete v tejto zastrčenej dedine najmenej ďalšie tri roky.“

Lenin mal zakázané knihy a všetky ich mal uložené v knižnici na najnižšej policičke.

Tučný, fúzatý žandár si zastal k dverám, aby nemohol nikto vojsť ani vyjsť.

A druhý, tiež s fúzmi, maličký a zúrivý, chodí po izbe a všade strká nos.

Prezrel stôl, bielizník, nazrel do piecky a nelenilo sa mu vliezť pod posteľ, aby zistil, čo je pod ňou.

Potom podišiel ku knižnici a hovorí:

„Čo to tu máte?“

Lenin vraví:

„Knihy.“

A žandár:

„Poprezerám si tie vaše knihy a uvidím, čo sú zač.“

Žandár stojí pri knižnici a rozmýšľa, odkiaľ začať: od vrchnej alebo spodnej policičky?

Leninova žena Nadežda Konstantinovna Krupská sa díva na žandára a v duchu si myslí:

„Len aby začal od vrchnej policičky, potom

bude všetko v poriadku. Ku koncu sa unaví a pri poslednej policičke nebude taký pozorný. Ale keď začne od spodnej, to bude horšie – pretože na tejto policičke sú medzi ostatnými knihami aj zakázané.“

Lenin tiež pozoruje žandára a rozmýšľa o tom istom.

No vtom sa pousmeje nad svojimi myšlienkami, vezme stoličku, postaví ju ku knižnici a povie žandárovi:

„Skríňa je vysoká, čo sa budete natahovať. Staňte si na stoličku a môžete sa pustiť do prehliadky.“

Keď malý, fúzatý žandár uvidel, aký je ten revolucionár zdvorilý, poďakoval sa a vyštveral sa na stoličku. Keď už na nej stál, bolo jasné, že začne od vrchnej policičky. Teda tak, ako to chcel Lenin.

Pri pohľade na žandára sa Vladimír Iljič usmieval.

Aj Krupská sa usmievala, vidiac, že Lenin donútil žandára urobiť to, čo chcel.

A už sa žandár prehrabúva na vrchných policičkách, číta názvy kníh, vytriasa každú knihu. Čas beží. Kníh je veľa. A za tri hodiny stačil žandár prezrieť ledva štyri policičky. Piatu už prezeral s menšou pozornosťou. Tučný žandár, ktorý stál pri dverách, začal vzdychať a šomrať. A nakoniec povedal svojmu priateľovi:

„Ako dlho to bude ešte trvať... Už som ustatý a hladný.“

Malý žandár hovorí:

„O chvíľu pôjdeme na obed. Ostala ešte posledná policička. Ale ani v tej asi nebude nič. V tejto skrini/nie je nič zakázané.“

Tučný žandár prisvieďča:

„Jasné, nič tu nemajú. Poďme sa najesť.“

Spodnú policičku už malý žandár neprezeral a povedal Leninovi:

„Teda nič zakázané sme u vás nenašli. Klaniam sa.“

A s týmito slovami žandári odišli.

Keď sa za nimi zavreli dvere, Vladimír Iljič a Krupská sa pustili do veselého smiechu od radosti, že prekábatali žandárov.

Preč. ZORA NEMANOVA

Dobré ráno, dobrý deň!

RUDOLF DOBIAŠ

*Dobré ráno, dobrý deň!
Dobré ráno, modrá rieka
s chumáčikmi bielych pien.
Dobré ráno, šálka mlieka!*

*Dobré ráno, akže smiem
priniest pozdrav od človeka
i jabloniam do humien,
aj psíkovi, čo tam šteká.*

*Dobré ráno, pekári!
Dobré ráno, ranné vône,
i vám, majstri murári,
stavajúci domov v dome.*

*Žeriavnici-husári
z výšok hľadia na jablone,
spievajú si, betári,
kým sedlajú vrané kone.*

*Aj drozdy si hrdlá ladia,
zobáčiky dokorán:
dobré ráno, drozdia stráň,
dobré ráno, cesta hadia!*

*Dobré ráno, detská dlaň!
Dobré ráno, ľudská rieka!
Vela dobrých rán
pre vtáča i pre človeka!*

Kľukaté cesty Slovenska

JOZEF DUNAJOVEC

Tisa

Meno tomuto mohutnému prítoku Dunaja dal strom, ktorý je už vo svete, ale aj u nás, na ústupe. Je to tis, viackmeňový ker, polostrom a iba málokde ešte strom. Jeho tmavozelené, hrebeňovito rozložené mäkké ihličky opadávajú iba raz za 6—8 rokov a už iba znalec prírody v ňom spozná niekdajší pralesovitý strom. Karmínovočervené oriešky tisu už málokde vábia hórne vtáctvo, a tak po ňom zostala najmä rieka Tisa.

Tisa pramení v ZSSR a preteká Karpatmi asi 240 km, ale potom je už typickou rovinnou riekou. Na našom juhovýchode tvorí krátku časť štátnej hranice so ZSSR a Maďarskom a ovplyvňuje poľnohospodársku výrobu v chotároch Malých a Veľkých Trakán.

Je to malá hranica, ale má veľký vplyv. V minulosti tiekla Tisa na našom území na oveľa dlhšom úseku: severnejšie od Čopu cez Medzibodrožie a Čiernu nad Tisou a spájala sa na našom území s Bodrogom. Na tomto území zanechala dodnes spleť mŕtvych ramien nazývaných Tica, ktoré sa ťahajú v čiare Boľany — Bačka — severne od Kráľovského Chlmca — Boľ — Rad — Bodrog. Pri Tokaji prijíma riekou Bodrog, o ktorej sme písali v predchádzajúcom Slniečku. Celková dĺžka Tisy je 977 km a jej povodie s prítokmi dosahuje takmer 50 000 km², čiže územie ako Slovensko celé.

Málo obyvateľov našej vlasti môže povedať, že boli pri Tise. Preteká

naším územím len na 6,7 kilometra prirodzenej vodnej hranice. Tisa je naša najznámejšia, najkratšia rieka, no aj tak si zaslúži našu pozornosť. Spolu s mŕtvymi ramenami, ktoré opustila po melioráciách pred storoch, a spolu s Ticou a s Bodrogom ovplyvňuje rozsiahle rovinné územie východného Slovenska. Iba sedem metrové hrádze jej bránia, aby sa znovu nevydala „do svojich prirodzených bahnísk Medzibodrožia“. Tak by sme to totiž napísali, keby územie naozaj potrebovala len na bahnenie, na útlm, na vyplnenie priestoru. Meandrami, ktoré tu po sebe zanechala, nemá azda v celej európskej riečnej sieti páru.

Dnes je tu asi sto kilometrov mŕtvych ramien a jazierok; akým je napríklad Karčava pod hradom Kamenc s veľkými hĺbkami, krásnou, akoby tropickou flórou, kŕdlami vodných vtákov a priam strašidelnými exemplármi sumcov. Sumce sa pri trení v júli ukážu na hladine, až zastavia dych náhodným chodcom, potom doslova rozryjú trstinové záhony pri brehu a zasa sa skryjú do tajomných výmoľov a pod korene ozrutných vŕb.

Piesok čierny ako smola, bahno, trstinou zarastené mŕtve ramená, bujné lekníny, ktoré nám pripomínajú akési obrovské akvárium exotiky, hľa, aký zvláštny kraj.

A tak by sme prišli pobrežím mŕtveho ramena do krásneho údolia medzi horami — do Tajby. Tu sa mŕtve ramená končia. Z hustých trstín podvečer vystrelí tichý čln a miestni poľovníci si o chvíľu prídu na svoje. Sú to kŕdle kačíc-potápok.

no v tomto údolí sa nachádza ešte čosi exotickjšie: korytnačky močiarné, veľké ako klobúk. Ich výskyt je raritou tejto oblasti. Žiaľ, neraz sa stávajú obeťou rybárov a nesvedomitých ľudí, čo si z nich urobili výnosný obchod. Vďaka takýmto „milovníkom“ prírody zahynulo deväť z každých desiatich nájdených exemplárov. Ich náleziskami sú vodné toky s bahnistým dnom, najmä však mŕtve ramená Tisy, Bodrogu, Latorice pri Oboríne. Hojnosť teplých pieskov je rozhodujúca pre rozmnožovanie tohto vzácného živočicha. A za takýmto miestom dokáže samička prejsť veľké vzdialenosti, dokonca aj do strán vinohradov. Častá smrť ich postihuje na takejto púti pri prechode cez železničnú trať. Nevedia prejsť cez koľajnice, a tak najčastejšie o ich osude rozhodujú železničiari. Buď im pomôžu, alebo ich speňažia. Je paradoxom, že také vzácne živočichy sa veľmi často stávali potravou voľne sa pasúcich svin, najmä v okolí močiarnov Fejszeš pri Kráľovom Chlmcí. Dodnes najvzácnejšie lokality, ktoré by sa mali prísne chrániť, sú Štátna prírodná rezervácia Tajba pri Strede nad Bodrogom, Fejszeš a Mŕtvy Bodrog.

V minulosti Tisa podstatne ovplyvňovala povodie Bodrogu a územie

východného Slovenska. Pred výstavbou hrádz sa vody zo strmých Karpát zrazu ocitli na nížine a prelievali sa v oblasti Čopu do údolia

Latorice. Rozvodnená Latorica zas ovplyvnila Laborec s Uhom i Ondavou tým, že spomalila odtok ich vôd. Týmto stavom sa už prv zaoberali význační hydroológovia a navrhovali aj riešenie. Roku 1722 sa tento

problém dostať i pred uhorský suem. Tisu reguláciou skrátili o 452 kilometrov.

Celé územie Medzibodrožia, zaberajúce asi 30 000 hektárov nízkej pôdy, dostalo moderné podmienky na obrábanie pôdy až v poslednom desaťročí. Staré vodohospodárske stavby sa dokončili a rozšírili, nahradili ich modernejšie objekty, najmä čerpacia stanica v Strede nad Bodrogom. Táto stanica reguluje režim vnútorných vôd. Okrem toho sa vybudovali rozsiahle závlahy a drenážovaním aj ustavičným zvyšovaním humusu sa vytvorila kultúrna pôda. Dnes okres Trebišov na tomto území dosahuje úrody vyše 40 q pšenice z hektára, čo je päťkrát viac ako v čase po vojne.

V spolupráci s členskými štátmi RVHP pripravuje sa regulácia celého toku rieky Tisy. Sem bude patriť aj spoločná stavba kanálov, priehrad a vodných nádrží a zabezpečovanie ich spoločného využívania. Kaskáda vodných nádrží na Tise umožní plavbu lodiam s výtlakom 1200-1300 ton. To bude mať, pravdaže, veľký význam aj pre nás, hoci na našom území preteká iba malý úsek rieky. Azda v budúcnosti začneme s výstavbou nového prístavu, ktorý by spájaj najvýchodnejšiu časť našej

republiky s Čiernym morom, ale cez transeurópsku magistrálu Dunaj-Rýn by sa mohol tovar z prístavov na Tise plaviť až do Atlantického oceánu!

Od roku 1957 robí rozsiahle odvodňovacie a zavlažovacie práce v povodí Tisy Juhoslávia. Keď roku 1957 srbský zákonodarný orgán prijal investičnú úlohu, jeho rozhodnutie malo ohlas v celej krajine. Akoby aj nie, veď Báčka a Banát a celá Vojvodina tvoria najdôležitejšiu poľnohospodársku oblasť Juhoslávie. Preto sa i vravievalo: „Keď bude chlieb vo Vojvodine, bude ho v celej krajine.“

Hlavný kanál je v Báčke dlhý 130 kilometrov a v Banáte 143 km. Dĺžka ostatných kanálov je vyše 500 kilometrov. O rozsiahlosti tejto vodohospodárskej sústavy, jednej z najväčších na svete vôbec, hovorí niekoľko údajov. Množstvo výkopových prác takmer dva razy prevyšuje práce na Suezskom kanáli. Hlavný kanál je široký až 150 metrov a jeho hĺbka sa pohybuje od 2 do 5,5 metra.

Raz za rok, v auguste, si príroda vyberie teplý týždeň a v údolí rieky Tisy vytvorí prírodný zázrak. Vtedy „rieka zakvitne“. Jej kvety nemajú korene na dne rieky, ani nie sú rastlinného pôvodu. Vznikajú zo života a smrti nespočetných podenniek, ktoré vzlietnu nad riekou v slávnostnom svadobnom lete, aby hneď nato na hladine rieky zakončili svoje krátke nadýchnutie čudesnou smrťou a splnili poslednú úlohu: samička kladie vajčka a samček obetuje svoje telo ako potravu na predĺženie života samičky. A celý tento kolobeh života a smrti pozorujeme my, ľudia, z brehu a čudujeme sa — Tisa kvitne.

ILUSTRUJE FRANTIŠEK HÜBEL

Nevídané divy

MÁRIA PROHÁČKOVÁ

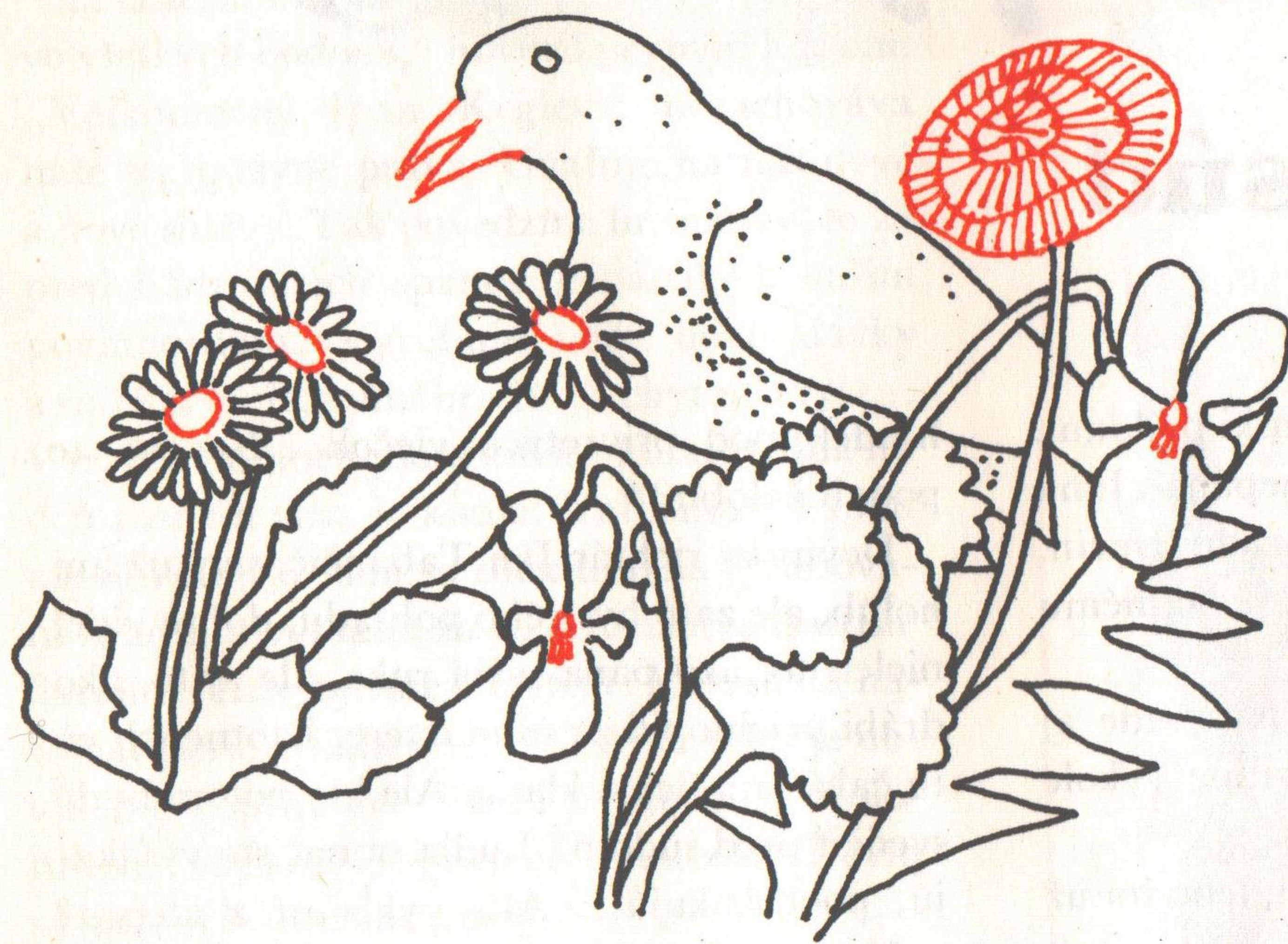
Nevídané divy sa dejú okolo nás. Slnko vstáva, obzerá si lúky, stráne. Tisíce hlavičiek belasých fialiek hľadí k oblohe. Rozvoniavajú široko-ďaleko. Vedľa nich čupí žltá púpava. Nevonia, ale aspoň ako potešuje.

Slnko krúti, krúti žeravou hlavou, hľadá drobné belasé sedmokrásy, ukryté v tráve.

Slnko sa usmieva, lebo priletel z teplých krajov škorec. Hľadá stromy s listami, s čerešňami. Počkaj, škorec! Ešte sú len púčiky, potom vyšibú svieže listy a kvety.

Slnko sa čuduje vrabcom. Ufrngli z lastovičkinho hniezda. pokazili, znečistili ho. Lastovička priletela zďaleka, nuž si musí hniezdo opraviť.

Slnko sa raduje. Škovran nad polom trilkuje. Z hniezda

vykukujú mláďatá. V lese cukruje hrdlička. Včely preletujú z kvetu na kvet a zbierajú peľ.

Slnko je spokojné. Chlapci krútia vrbové píšťalky, pískajú do noci. Oslavujú jarné slnko, čo vrátilo život celej prírode.

Vieš, čo nevieš?

BOJKOT

V poslednom čase rozhlas alebo televízia neraz oznamujú, že prístavní robotníci mnohých krajín bojkotujú chilské lode. To znamená, že ich nevykladajú alebo nenakladajú, čím protestujú proti fašistickej vláde v tejto juhoamerickej krajine. Tento spôsob nekrvavého boja, spravodlivého, ale neraz aj reakčného, dostal pomenovanie po anglickom kapitánovi Charlesovi Boycottovi, ktorý svojim krutým zaobchádzaním s írskymi roľníkmi popudil proti sebe obyvateľov celého kraja. Pobúrení ľudia prerušili s ním všetky osobné i obchodné styky, teda bojkotovali ho, takže sa milý, vlastne nemilý kapitán musel napokon zbalit a kraj, kde spravoval poľnohospodárske majetky, opustiť.

FÁMA

Tak sa nazýva dobrý, ale najčastejšie zlý chýr, ktorý sa rýchlo šíri ani nevedno odkiaľ a ktorý človeka viac vylaká, než poteší. Presne tak ako kedysi v starovekom svete bohyňa Fáma, dcéra bohyně zeme Terry, operený netvor s obrovskými krídlami, rýchlymi nohami, nespočetným množstvom očí, uší a jazykov. Viac však než svojim odporným vzhľadom desila bohyňa Fáma ľudí svojimi hrôzostrašnými výmyslami a klamstvami, ľahkovernými správami, neodôvodnenou radosťou, ale i zármutkom, ktoré rozširovala vo dne v noci. Dnes však už na nijaké bohyne neveríme, preto keď počujete nejakú fámu, nelakajte sa. A predovšetkým — nenalette.

J. D.

Vieš, čo nevieš?

Devínsky súd

MÁRIA ĎURIČKOVÁ

Do veľkého stromu zaťali devínski poddaní. Podali žalobu na svojho zemepána Jána Kegleviča de Buzin, majiteľa hradu Devín. Podali ju na najvyššie miesto, k samému kráľovi.

„Vlk nám robí krivdu a vlk nás bude aj súdiť,“ vraveli si. „Vari vrana vrane vykole oko?“

Ale predsa len podali tú žalobu, lebo im už bolo ani žiť, ani mrieť.

Dopočul sa o tom zemepán, ten istý Ján Keglevič. Hneď si dal predviesť richtára i prísažných.

„Bola by to pravda, vy chamrad?“ zlovestne klopkal prstami po doske stola a chmúrne

hľadel spod privretých viečok. „Naozaj ste podali žalobu?“

Devínsky richtár Ján Tabančič, sivý už ani holub, ale zato bystrého pohľadu, dobre videl nielen to, ako pána srbí ruka, ale aj to, ako drábi prichlopili za nimi dvere. Istotne ich už tu čaká temnica a klada. Ale kto potom bude svedčiť pred súdom? Ľudia sa načisto vyľakajú, poodskakujú... Ako vyklíznúť z klepca?

Vystrúhal richtár prekvapenú tvár:

„Veľkomožný špan, my a žaloba? Kto im pošepkal tú nepravdu? Sedliakovi do ruky len pluh a motyku, kdeže tam pero! Ak mám pravdu riečiť, ani by sme to nevedeli, ani by sme sa neopovážili.“

Keglevičovu tvár nakrivuje neveriaci úsmev.

„Neopovážili by sme sa, veľkomožný špan,“ krútia hlavou aj prísažní. „Vari by sme si sami pod sebou haluz rúbali?“

Horko-ťažko ho presvedčili, a tak sa napokon dostali z prvej pasce.

Vtedy už bola ich žaloba v rukách kráľovského fiškála a správcu kráľovských procesov.

V druhý pondelok po svätom Michale roku 1616 začalo sa v Devíne vypočúvanie svedkov obžaloby za prítomnosti cisárskeho súdneho notára.

Samý prvý vypovedal devínsky richtár Ján Tabančič. Stál prostred vlastnej richtárskej izby, pred vlastným stolom, odtý v sviatočnom odevu. Odprisahal, že bude vravieť pravdu a len pravdu.

„Naša žaloba, ako sme ju podali, je pravdivá vo všetkých bodoch,“ hovoril pevným hlasom. „Veľkomožný špan Keglevič nezachováva naše starodávne práva. Uvaľuje na nás nové a nové služby. Tak povedzme furmanky, to za predchádzajúcich španov nepatrilo k našim povinnostiam. Vyrubuje nám nové dávky a staré zvyšuje, z vinohradov, z chytania rýb... V našich domoch psota kuká z kúta, zo dňa na deň rastie a zasa je kotná. Veľkomožný špan nás obviňuje, že sme sa zúčastnili na vyrabovaní hradu, a vymáha za to od nás dvadsaťtisíc florénov. Kde by sme ich vzali! Vari sa dá našklbať perie z nahej husi? Okrem toho je obvinenie nepravdivé. Hrad vyrabovalo Koloňičovo vojsko. Obyvatelia mestečka Devín sa na tom čine nezúčastnili.“

Cisársky súdny notár si pošklbkáva bradu. Pisár škripace brkom po papieri.

Potom rozprával prísažný Matej Kolyman. Veľkomožný špan v richtárovej neprítomnosti vymámil od neho kľúč od obecnej truhlice a zmocnil sa peňazí, čo tam boli. Svojim

úradským prikázal pospisovať po domoch všetok majetok...

Ďalší prísažný hovoril o pánovej krutosti.

„Veľkomožný špan za všetko hneď dá zatvoriť do temnice. I teraz tam hynú štrnásti. A jeden, ktorého pustili pred týždňom, prišiel domov iba zomrieť. Práve je na doske...“

No, ak bude takýchto svedkov veľa, ktovie, či Kegleviča z toho vytiahneme, myslí si súdny notár a pošklbkáva si bradu.

Zemepán to i sám dobre vie. Má svojich ľudí všade, i na tomto vypočúvaní.

Rozbehli sa hradní úradníci z dom do domu.

„Rozum ste potratili, ľudia? Vari neviete, že býka neslobodno chytať za rohy? Ak budete svedčiť proti veľkomožnému španovi, krvavo to oľutujete! Prídete o všetko... a napokon aj o život!“

Ľudia klopia hlavu, vzdychajú.

„Tak čo máme robiť?“

„Schovať sa, nejst' na súd. Keď vás prídu volať, nech nájdú prázdny dom...“

A obecný hajdúch bzučí ženám okolo uší ani ovad:

„Viete, čo niesol dráb ku kováčovi do

vyhne? Španielsku čizmu a palcový šróf. To je ten, čo prsty pučí... Jáj, čo to len bude!“

Ženy krik a vzlyk! Lamentujú, rukami zalamujú.

A tu sa ozvala Anna, vdova po Jurovi Horváthovi, ktorý je od včerajška na doske.

„Ženy, nuž či to nevidíte? Strašia nás, lebo sa nás boja! Či nám môže byť ešte horšie, ako bolo dosiaľ? Či my už dávno nepoznáme palcový šróf? Nevieme, čo je temnica a čo klada? Azda špan neväzní našich mužov? Nepripravil o život môjho dobrého manžela?“ Anne Horváthovej vyskočili na líca červené flaky a oči jej blčia od horúčky. „Ak súd prehráme,“ volá čoraz hlasnejšie, „budeme na tom rovnako zle ako dosiaľ, ale my ho môžeme aj vyhrať! Či počujete, ľudia? Môžeme ho vyhrať... ak sa nedáme zastrašiť!“

„To je pravda,“ prikyvujú čo múdrejší. „Strachom si nič nevyslúžime a smelosťou azda predsa čosi...“

Do richtárovho domu predvolávajú ďalších a ďalších svedkov. Starých aj mladých, chlapov aj ženy.

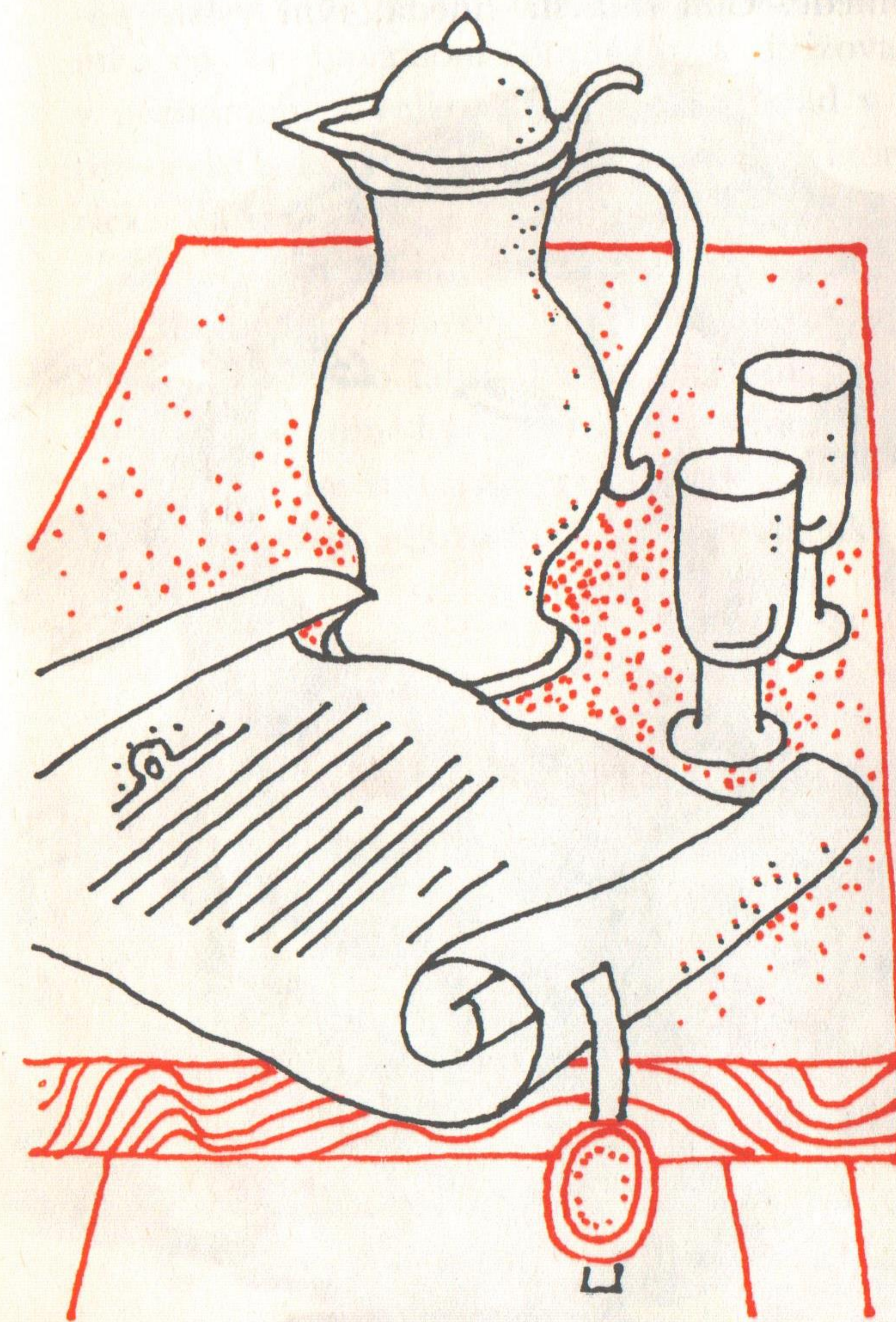
„Nemám nikoho na svete, slávny súd,“ hovorí žena s tvárou žltou ako netopený vosk.

Vdova po Petrovi Dudášovi. „Syn mi pred rokom umrel od úmornej roboty na panskom. Lebo robotovať tu musia aj zdraví, aj chorí, aj ženy, aj deti. Vidia, urodzení páni, že sa trasiem od slabosti ani to stebielko, a predsa musím deň čo deň spod panských teliec kydať hnoj — prepytujem ich poctivú hlavičku. Vlastný kúštik poľa si vonkoncom nestačím obrobiť. Vravím podľa pravdy, veď som prisahala, prosím ich... a potom už nech sa deje, čo sa deje.“

Pisár škripace brkom a súdny notár si trie líce, akoby ho boleli zuby.

Vypočúvanie svedkov trvalo celých štrnásť

dni a za ten čas vypočul kráľovský súd 158 svedkov z Devína a 67 z Devínskej Novej Vsi.

Všetci svedčili proti zemepánovi.

Potom súd odišiel a nastala dlhá tíš. Poddaní trpeli, či pán nezačne teraz zúriť, na všetkých sa vršiť — no nič také sa nestalo. Ján Keglevič schoval zlosť až na dno srdca a navonok sa správal ako predtým, ba vari trochu aj miernejšie. Dostal od súdu výstrahu.

V septembri 1617 potvrdil kráľ Devínčanom tie práva a slobody, ktoré mali za predchádzajúceho zemepána.

Vzbura devínskych poddaných priniesla teda výsledok.

Len to bolo veľmi zlé, že im pripadla povinnosť zaplatiť všetky súdne trovy, čo veru nebola malá suma. Museli si, neboráci, požičať.

Dosť zemepán striehol a snoril, kde poddaní zháňajú pôžičku, aby im zamiešal karty. Ale nič sa nedozvedel. Iba toľko mu doniesli jeho špehovia, že pôžička prišla zrejme odkiaľsi z Bratislavy.

Jej splácanie spôsobovalo však Devínčanom veľké starosti. Čo kedy prišlo zaplatiť splátku, obecná truhlica bola prázdna.

Napokon sa obecná rada uzniesla, že niet inej pomoci, ako dať do prenájmu obecnú krčmu. Tak sa azda za niekoľko rokov tej dlžoby strasú.

Lenže kto si krčmu prenajme?

A nuž veru nik iný ako veľkomožný špan Keglevič Ján de Buzin. Nastrčil on do nej svojho človeka a usmieval sa pod fúzy: Predsa len sa na tej chamradi vyvrším!

Ostal teda aj vlk sýty, aj baran celý ak, pravda, odhliadneme od toho, že ho ostrihali až po samú kožu, ba vlastne až do kože... Ale veď časom sa rany zahoja, i vlna narastie, a čo je najdôležitejšie, zmocnejú aj rohy...

Piate tatranské zviera

RUDOLF DOBIAŠ

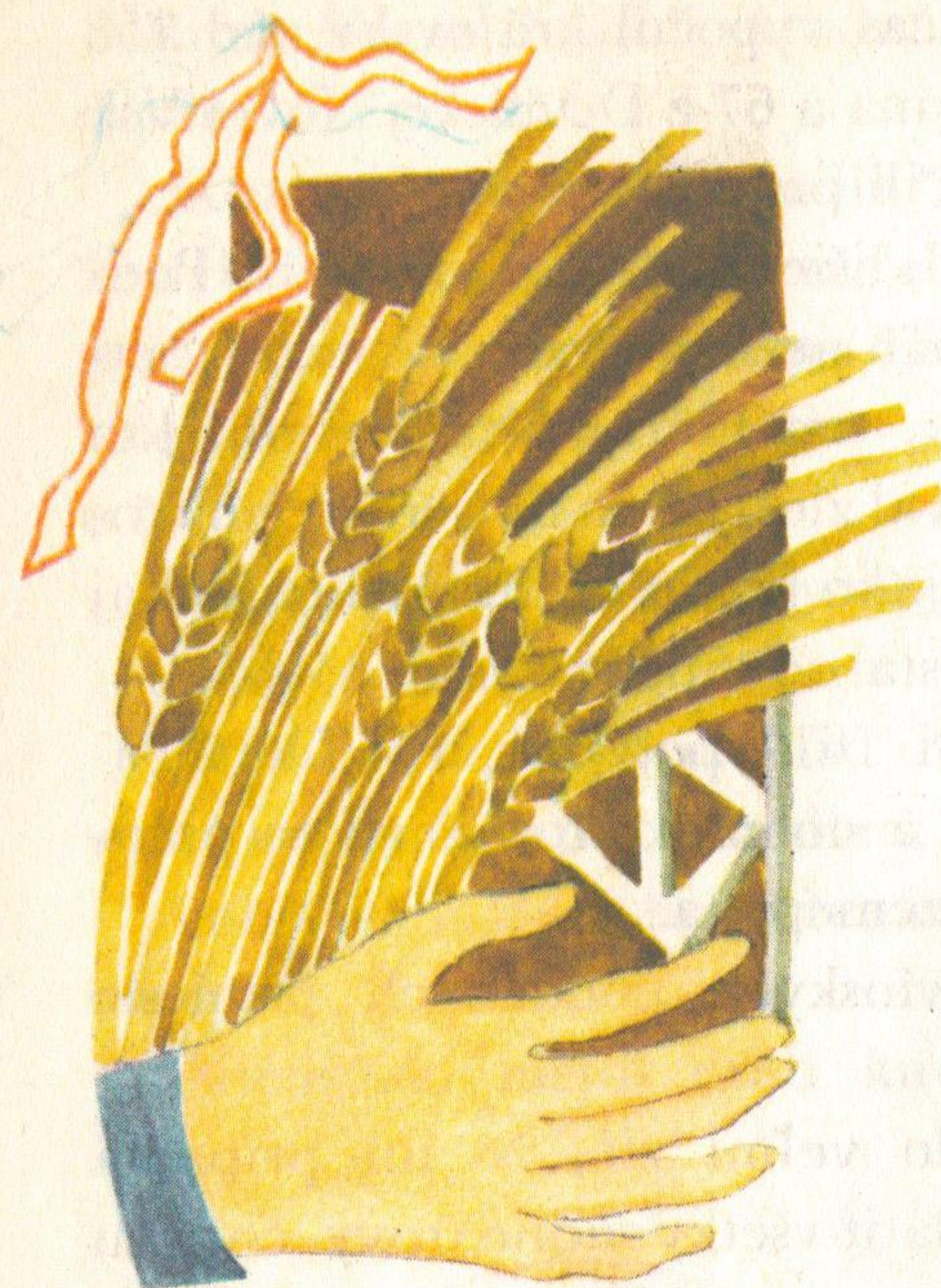
Tak, a je zo mňa štvrtáčka, pomyslela som si na konci školského roka. Celé prázdniny ma vzrušovala predstava, že nám pribudnú nové, neznáme predmety.

„Počuj! Ruština je aká? Ťažká, či ľahká?“ otravovala som môjho o vyše roka staršieho brata.

„Ľahká,“ chlácholil ma. „Skoro ako slovenčina.“

„A čo je ešte ľahké?“ dobiedzala som ďalej.

„Vlastiveda,“ informoval ma brat. „To sa iba postavíš pred mapu a čítaš z nej ako z knihy. Rieky sú modré, nížiny zelené, pohoria hnedé. Čím tmavšia hnedá, tým vyššie pohorie.“

Hudba rúk

TOMAŠ JANOVIC

*Teraz niečo prezradím vám, deti.
Ruky nie sú tiché. Ruky hovoria.
A tá reč je pieseň, ktorá letí
celý život s nami. A vždy dohora.*

*Hudba rúk sa ozve v malom zrne,
v tom, čo otec pre nás mení na chleba.
A chlieb spieva... Ticho, nepatrne,
lebo skromný je; tak spieva do seba.*

*Hudba rúk sa ozve v každej veci,
čo nás obklopuje. V stroji. V lešení.
Tak k jej rytmu pridajme sa všetci
a náš život na hudbu sa premení,*

*lebo niečo prezradím vám, deti —
ruky nie sú tiché. Ruky hovoria.
A tá reč je pieseň, ktorá letí
stále nad krajinou. A vždy dohora.*

Aby som sa aspoň na niečo mohla tešiť, začala som sa tešiť na vlastivedu. Listovala som v atlase, ktorý sme dostali pred koncom školského roka, a celú rodinu som ohromovala svojimi vedomosťami.

„Uhádnite, kde je Perzský záliv?“ zabávala som rodičov, aby sa nemuseli nudiť pri televízii.

„V Perzii,“ povedal otec.

„A kde je Perzia?“ skúšala som. „V Afrike, či v Ázii?“

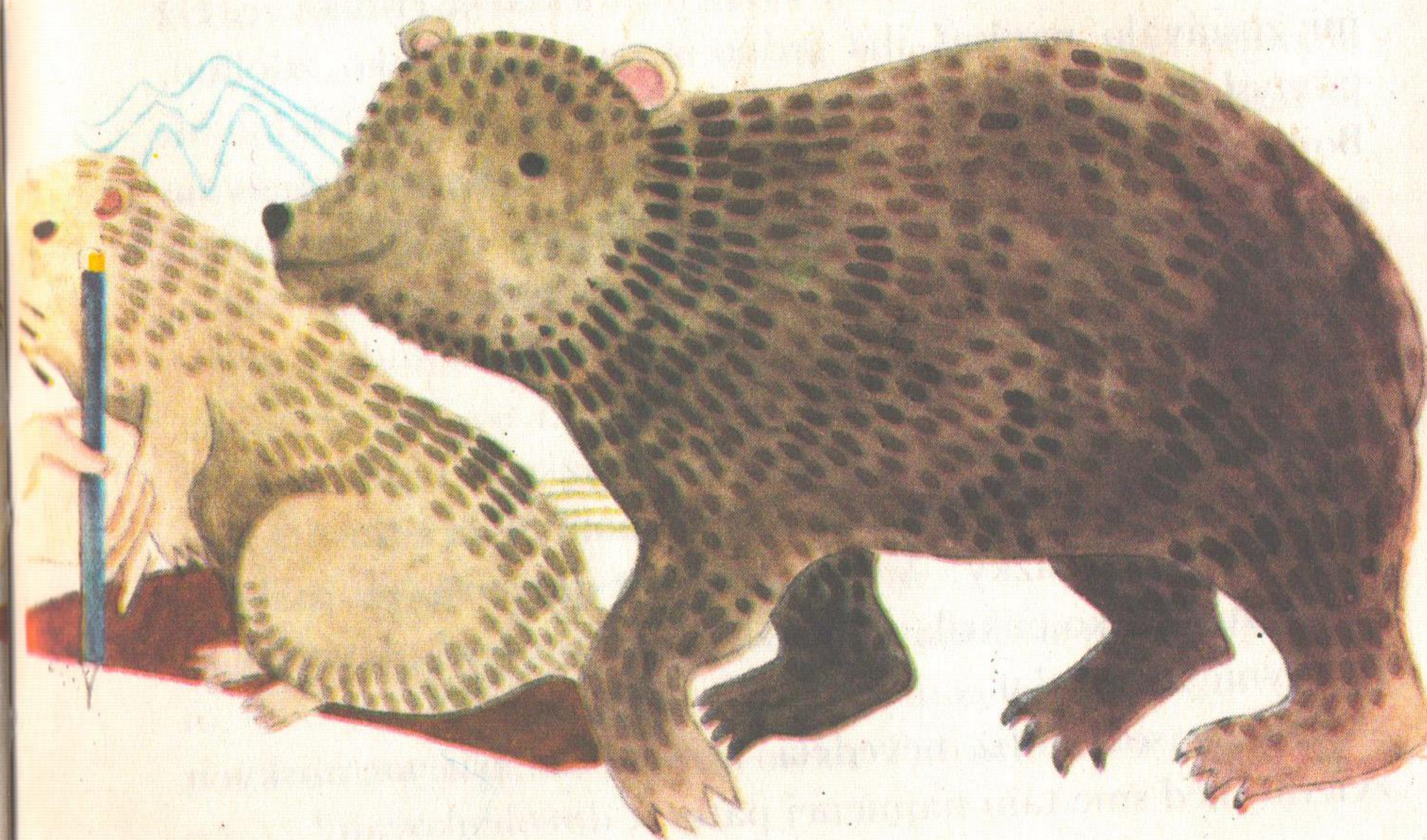
„V Ázii,“ povedala mama.

„V Malej Ázii,“ zahlásila som víťazoslávne.

„Ty si hotový fenomén,“ uštipačne podotkol brat. „Uvidíme, čo budeš robiť, až pôjde do tuhého.“

V septembri ešte nešlo do tuhého, ani v októbri nie. Až v novembri začalo prituhovať. Zistila som, že vlastiveda nie je iba čítanie z mapy, ale že je to aj prírodopis, dejepis a všeličo iné, čo sa navzájom dopĺňalo a križovalo ako uličky v neznámom a veľkom meste. Napríklad v prvej písomnej previerke bola okrem iných aj otázka: Cez ktoré mestá preteká rieka Váh?

Žilina — ihneď som napísala. Ďalej to šlo ťažšie. Zaškúlila som do Zuzinej písanky. Trenčín, uvidela som napísané ďalšie mesto. Zuze bolo ľahšie hádať ako mne, lebo v Trenčíne sa narodila a v Žiline býva. Bez námahy mohla napísať hneď dve mestá. Ešte mi zostávalo napísať tri. Začala som premýšľať. Otec ma vždy upozorňoval, že dovolenky nie sú iba na oddych, ale aj na poznávanie vlasti. Kde všade sme

Šťastie

GRUZÍNSKA ROZPRÁVKA

V jednej krajine žil raz chovateľ dobytká. Bol to čestný a pracovitý človek. Nikdy nikomu neukrivil. Všetky jeho stáda a čriedy sa pásli na horských lúkach bez dohľadu a zvery ani ľudia im neublížili, lebo chovateľ nemal nepriateľov.

V tej istej krajine žil jeden lenivec a darebák. Nič nerobil, aj vstať sa mu lenilo. Iní pracovali, ale on sa z boka na bok prevažoval, v psote žil, len na osud sa sťažoval.

Stretol ho raz chovateľ. Pozdraví lenivca a spytuje sa ho:

„Ako žiješ, kamarát?“

„Aký tam život,“ zaskučal lenivec, „hlad mi dýchať nedá.“

„Poď ku mne,“ hovorí chovateľ, „popracuj si u mňa rok, pomôž mi na humne a pri vinobraní, dám ti pár dobrých býkov. Poorieš si pole, zaseješ a budeš sýty.“

Rozmýšľa lenivec: Ešte to, pracovať na neho, drieť sa za pár býkov! Radšej pôjdem a vezmem si z jeho stáda, čo sám chcem. Vrávia, že sa pasú nestrážené.

Vyšiel do hôr a vidí: dobytok sa rozliezol po pastvisku a pastiera ani jedného. Pozrel lenivec na to bohatstvo a až ho v srdci pichlo od závidosti. Podišiel bližšie, no len čo sa priblížil

k stádam, zrazu zazvonilo a to množstvo kráv, býkov a oviec sa na jednom mieste zhrčilo.

Prišiel lenivec bližšie a vidí, uprostred dobytky stojí drobný človečik a kravy, ovce sa túlia k nemu. Jedna mu tvár obližne, druhá ruku a on sa s nimi mazná, pohľadza ich po srsti.

Začudoval sa lenivec a vraví:

„Kto si, čo si za stvorenie, kde si bol, odkiaľ si sa tu zrazu vzal?“

„Som šťastie majiteľa tohto stáda,“ hovorí človečik. „Len ja strážim všetok dobytok a nikomu sa ho ani dotknúť nedovolím.“

„A kde je moje šťastie?“ spytuje sa lenivec.

„Tvoje šťastie je na tamtom vrchu, pod tamtým kríkom,“ hovorí človečik.

„A nájdem svoje šťastie, ak ta pôjdem?“

„Prečo by si nenašiel? Nájdeš!“

Pobral sa teda lenivec poň. Šiel, šiel, až prišiel k vrchu, ktorý mu človek ukázal. Hľadá svoje šťastie, hľadá, nájsť ho nemôže. Unavil sa, užialený si sadol pod strom a zadriemal.

Poriadne si pospal, a keď sa zobudil, slnko už zachodilo. Odrazu počuje kohosi vzdychať.

Vstal a hľadá, kto to tak stoná.

Tu vidí, že pod obhryzeným trnkovým kríkom leží človečik kosť a koža a vzdychá, narieka.

„Kto si, čo si za stvorenie, prečo sa tu povaľuješ?“ spytuje sa ho lenivec.

„Som tvoje šťastie,“ hovorí človečik.

„Ach, ty darebák!“ rozhneval sa lenivec. „Akéže si ty šťastie, keď sa len vyvaľuješ a nariekaš? Ja zomieram od hladu, a ty si ležiš, na mňa nemyslíš.“

„Dobrý človek,“ hovorí jeho šťastie. „keď ty ležiš a spíš, aj ja ležím a spím. Ty sedíš so založenými rukami, ja tým viac. Vstaň, pohni rukou, urob dačo, a ja ti pomôžem. Potom aj blahobyť príde.“

Šiel lenivec a začal pracovať. Robí, sily nešetří. Zbavil sa núdze, postavil sa na nohy, oženil sa, založil si rodinu a žil si bezstarostne.

Prel. K. ŠTVRTECKÁ

dovolenkovali? V Tatrách, v Piešťanoch... Zamarilo sa mi, že Piešťany majú s Váhom niečo spoločného. Vzápätí sa mi v pamäti vybavil aj Hlohovec. Rad svetiel rozsvietených na nábreží Váhu. Takmer som zajasala nad výhodami práve objavenej metódy. Nahla som sa nad zošit, aby Zuza nemohla odo mňa odpisovať. Žilina, Trenčín, Piešťany, Hlohovec. Už mi zostávalo napísať iba jedno mesto. To ľahko zdoľám, pomyslela som si. Lenže nová metóda začala zlyhávať. Bojnica, Tatry... Tadiaľ predsa Váh netečie, uvedomovala som si. Zrazu som si spomenula na Potvorice. Stará mama neraz spomínala, že sa jej brat utopil vo Váhu. Potvorice, napísala som. Nie je to síce mesto, ale Váh tadiaľ určite preteká.

Zuza ešte stále dumala nad treťou otázkou.

Nuž, tráp sa, škodoradostne som si pomyslela a pustila som sa do štvrtej otázky: Vymenujte päť tatranských zvierat.

Otázočka ako cukrík. Len čo ju položíš do úst, hneď sa Ti rozplynie na jazyku.

Ako by som totiž nevedela vymenovať päť tatranských zvierat, keď sme tam najmenej päťkrát dovolenkovali?

Tak prosím! Po prvé: kamzík. Po druhé: svišť. Po tretie: orol. Po štvrté: medveď. Po piate...?

Čo po piate? Kamzík, svišť, medveď, orol. Ešte jedno zviera. Rýchlo! Pobádala som sa. To predsa nie je možné, aby som ho nevedela.

Zrazu mi zostalo horúco, aj vlasy sa mi polepili do chumáčikov. Darmo som sa za ne poťahovala. Zakaždým som zjojkla, hoci sa mi zdalo, že sa mi hlava premenila na Demänovskú jaskyňu. Kamzík, svišť, orol, medveď, ozývalo sa v nej, akoby to boli moje vlastné kroky, rozlichajúce sa v obrovskom priestore.

Po chvíli som sa uchýlila k osvedčenej metóde. Krok za krokom som začala skúmať priebeh našej poslednej dovolenky. Mysľou mi preletel krásny farebný film. Hotel, lanovka, Skalnaté pleso, Štrbské pleso, Hrebienok. Iba zviera sa tam nevyskytovalo. Ani len kamzík nie, hoci som sa tešila, že ho uvidím poskakovať niekde na Lomnickom štíte.

Podívala som sa na hodinky. Do zvonenia zostávali najviac ak tri minúty. S námahou som pokračovala v premýšľaní. Vliekla som sa úzkym chodníčkom pamäti. Takisto som sa vliekla aj po magistrále, vedúcej z Hrebienka na Skalnaté pleso. Na každom kroku som oddychovala.

Dala som sa ovievať lahodným vetrikom, zatvárala som oči, aby som nemusela hľadiť na vzdialené štíty so snehobielymi čiapkami. Vtom mi pod nohou niečo zapišťalo. Na okamih som zmeravela. Potom som vykrikla a vrhla sa otcovi okolo krku. „Myš!“ skríkla som. „Myš!“

Kým otec nadobudol stratenú rovnováhu, myš odbehla nevedno kam. Aj mama priskočila k otcovi, iba môj brat sa odporne a chvastavo zasmial.

Ťukla som sa do čela. Hlupaňa! Hľadáš piate tatranské zviera, a div si ho nepristúpila.

Chvíľu som váhala, či k slovu myš nemám pripojiť do zátvorky aj slovo tatranská, ale do konca hodiny zostávala necelá minúta.

A tak som ku kamzíkovi, svišťovi, orlovi a medveďovi pripísala aj myš ako piate tatranské zviera.

Viem, že sa mi preto bude kdekoľvek smiať, ale nehanbím sa za to, lebo myš bola jediným naozajstným zvieratom, ktoré sa mi podarilo počas piatich dovolení v Tatrách uvidieť na vlastné oči.

Šťastné detstvo

ELENA ČEPČEKOVÁ

*Som motýľ, ale som i kvet.
Ach, drž ma, drž ma, jarná zem.
Do blankytu chcem vyletieť,
veď aj to dokážem.*

*Chlebom mi domov rozváňa
sta lúka fialami.
Kapela vtáčia na stráňach
pesničku prijala mi.*

*Moje sny biele ako dym
fabrický komín k nebu fúka.
Oblakom povedz, povedz im,
že ich raz strhne moja ruka.*

*A moje oči vďakou zahoria,
že život plný, čistý
vybojovali pre nás otcovia,
tí odhodlaní komunisti.*

*Pokojom zvonia všedné dni,
a je v nich príchut' sladká.
V tom plodnom ľudskom poludní
zahorí pionierska šalka.*

*Som motýľ, ale som i kvet,
som písankou i perom.
Nech závidí mi celý svet,
som šťastným pionierom.*

Skutočná kamera

Ochranár Plaček nemal ďaleko k tomu, aby k svojmu priezvisku pridal i vodopád slz. Vďaka telegramu, ktorým sa ako vejárom ovievala Kataratata.

SUDR. E. PLACEK. UL. BUDOVATELOV
1200 STOP ZA SPRAVU
DAKUJEME STOP O 15 HOD ČAKAJTE
STAB KRITICKEHO
OBJEKTIVU STOP CESKOSLOVENSKA
TELEVIZIA STUDIO
BRATISLAVA

„Akú správu som poslal?“ opakoval zúfalo.

„O Váhu, odpade, rybách,“ vysvetľoval Pečo. „Nebolo iného východiska, súdruh ochranár. Museli sme to podpísať za vás.“

„Ale čo?“

„No predsa list,“ vrčal africký lev. „Do televízie.“

Bol to stroj napísaný list. Päťpehý Andrea ho dala opísať nič netušiacemu otcovi.

„Vážení súdruhovia v televízii!

V našom mestečku vyliievajú Nábytkárske závody do Váhu odpad z politúrovania. Slepé rameno, kde donedávna rástol zelený ostrov, je plné udusených rýb a hynie vegetácia. Prosím Vás, prídte čo najskôr, aby sa to tu konečne vyčistilo. Ešte pripomínam, že istý chlapec menom Peter Stolár ochorel z kúpania na nebezpečnú chorobu. Srdečne Vás pozdravujem. Česť práci! Eugen Plaček, ochranár prírody.“

O podpis, vlastnoručný, lenže nie Plačkov, sa postarala Kataratata nečitateľnými klikiháčkmi.

Ochranár zastonal: „Tužil som, že s vami budú len nepríjemnosti, vy pehavé exempláre. O hodinu prídu z televízie. Preto som vás zavolať. Čo urobíme?“

„Privítame ich,“ povedal Filozof. „Keď v televízii ukážu našu riekku, vyhrali sme.“

„Napísali ste samé nezmysly! Po prvé: Slepé rameno nie je plné zadusených rýb. Po druhé: Nie

je pravdou, že by sa s tým nič nerobilo. Komisia dala Nábytkárskym závodom lehotu na vyčistenie a ony ju sľúbili splniť. A po tretie: Na Petrovi Stolárovi nevidím nijakú nebezpečnú chorobu.“

5PH a Kataratata sa prefikane usmievali. Kataratata zdrmolila: „Ostmetrli,“ čiže v preklade: „O to sme sa postarali. Tvár má dosť škvrnitú, nikto sa nemusí dozvedieť, že sú to obyčajné pchy, a nie vyrážky. A ostatné? Ph!“

Vtom si africký lev zobliekol košeľu. Podľa nového výzoru by sme popravde mali písať o leopardovi. Chrbát, prsia i ramená mal husto posiate červenými škvrnami.

„Ale, chlapče!“ zľakol sa ochranár. „Nevyliečiteľný si sa nemal zviechať z postele!“

„Nijaký strach, veď sa nenakazíte,“ uspokojovala ho 5PH. „To mu urobila Ratata červenou pastelkou.“

Ochranár zbledol a vzápätí skričal:

„Von! Nie! Tu zostanete! Zjeme spoločne, čo ste navarili!“

„S radosťou,“ povedal Filozof.

Prišlo osobné auto s tromi mužmi.

Spočiatku to vyzeralo, akoby sa ujo Krížik

z filtračnej stanice dozvedel o nevolaných hosťoch a zavrel odpadovú rúru. Hnedá smradľavá kaša, ktorá popoludnie čo popoludnie vytekala do slepého ramena, nie a nie sa objaviť. Jeden z mužov, ktorého ochranca prírody oslovoval „súdruh režisér“, pozrel na vodu s flakmi bielej peny a na sivé krovie nad hladinou a mrzuto zašomral:

„Keby sme mali snímať každú bahurinu, nestačil by nám celý sklad filmov. Kde sú ryby?“

„Práve sa chystajú dusiť,“ poponáhľal sa Filozof s odpoveďou. A zašepkal: „Ratata, uhňaj do filtračky, že uja Krížika prosíme, aby vypustil aj zajtrajší prídel!“

„Čo mám teda vziať do záberu?“ zaujímal sa kameraman.

„Necítite ten smrad?“ zvolal vtom Filozof.

„Nuž,“ pokývol hlavou režisér, „vôňa je tu pekelná, len čo je pravda. No zatiaľ nevyrobili televízory, ktoré by do domácností púšťali aj takéto ozón. Kde by sme našli chorého chlapca Stolára?“

Ochranár ukázal na Peča. Odvážny africký lev vystrúhal rozpačitý úsmev a zobliekol si košeľu. Režisér ticho zahvízdal:

„Sto striel, ale ťa zohzdili, kamarát! To je veru nezodpovednosť, takto si zahrávať so zdravím občanov! Kamera, záber! Celok, polocelok, detail... A ty, chlapče, povedz, ako si prišiel k toľkej ozdobe?“

„Lovil som zdochnuté ryby,“ šomral Pečo.

Kameraman zašepkal: „Ku mne, a odvráť sa od slnka!“

Odvážny africký lev poklesol v kolenách.

„Pred dvo... týž... dňami...“ šepkal ako pri tabuli s ťažkým príkladom.

„Nože hlasnejšie!“

„Týž... dňom... kkkkú... pal som sa...“

„Trdlo makové!“ šepkal Päťpehý nervózny Filozof. „Radšej ste mali mňa pokresliť, mne nespadne srdce do nohavíc ako niekomu!“

Júnové slnce nemilosrdne pripekalo. Pečo sa potil v nezvyklej hereckej úlohe. Od tepla i od trémy. A to sa práve nemalo stať.

Potôčiky potu, ktoré sa mu rinuli po chrbte, pomaly, no iste zmazávali stopy po umeleckej tvorbe Katy Ratíkovej. Namiesto leopardkej kože začínal lev nosiť dačo podobné červenopruhovanej zebre.

„Čo znamená tento cirkus?“ zahrnel režisér.

Ochranár Plaček pokladal za potrebné odvieť troch nahnevaných mužov nabok.

„Všetko si zbabral, jachtavec!“ osopil sa Filozof na Peča.

A lev zreval: „Kto dostal nápad s bodkovaním? Ja, či Ratata?“

„Nevedela, že si trémistický zbabelec!“

„Mali by ste vy skúsiť toľké muky!“

„Nevidali — povedať dve vety! Čo si nikdy nerecitoval básničku?“

5PH skormútene povedala: „Teraz nás nafilmujú ako klamárov. A určite nás vylúčia z pioniera.“

Učenec štvrtej triedy stonal: „Teraz nám pomôže iba zázrak. Lenže zázraky nie sú. A z toho mi vychádza, že nám nepomôže vôbec nič.“

Lenže zázrak sa napokon stal. Práve vo chvíli, keď trojica televíznych pracovníkov chcela odísť, v oceľovej rúre zahučalo, kýchlo a vzápätí sa z nej vyvalil taký prúd, akoby ujo Krížik namiešal do odpadu obsah celého náleziska nafty.

„Hurá!“ zvolal Filozof. „Prosím, tu to máte! Pečo, upaľuj domov a dones lekárske potvrdenie!“

Kamera vrčala; ochranár Plaček rozprával o uhynulej vegetácii, Filozof žiaril ako druhé slnce na oblohe a 5PH nadšene ukazovala na ligotavé bruchá uhynulých rýb. Pod priehľadnou hladinou sa rozpíjala obrovská tmavá machuľa, rástla do oblaku, do temnej oblohy.

„Vy ste predsa len nebezpečné exempláre,“ uskrňal sa režisér. „Úplná trhavina nervov. Ešte si zjídeme do Nábytkárskych závodov vypočúť druhú stránku. Do počutia a do videnia na obrazovkách!“

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE JOZEF ČESNAK

Knižka, ktorá ťa poteší

„Rozprávky, rozprávky, nikdy vás nie je dosť...“ Takto si neraz povzdychnú rodičia, keď vidia, ako ich deti dychtia po rozprávkach a ustavične sa dožadujú ďalších a novších.

O tomto všetkom vedia aj tí, ktorí pre Vás knižky vydávajú. Vydavateľstvo Mladé letá každým rokom vypúšťa do sveta desiatky rozprávkových kníh, ba má aj špeciálnu rozprávkovú edíciu Z rozprávky do rozprávky. Do nej zaraďuje zbierky rozprávok rozličných národov sveta. Medzi týmito klenotmi ľudovej rozprávkovej tvorby sa už objavili rozprávky ruské aj indické, ukrajinské a maorijské, nórské i švédske, slovenské aj slovinské, ba aj indiánske. Naposledy to boli filipínske rozprávky v knihe Čarodejný strom, ktorú ilustrovala Viera Bombová.

V tomto mesiaci je však rozprávkovou novinkou kniha, ktorá vyšla v Klube mladých čitateľov (KMČ). Vám, ktorí KMČ poznáte, nemusíme hovoriť, že len dve-tri knižky jedného ročníka KMČ sa dostanú do kníhkupectiev. Ostatné vychádzajú iba pre tých, ktorí si ich na prihláške do KMČ objednávajú, a vydavateľstvo im pošle knihy priamo domov alebo do školy.

Knižku, o ktorej je reč, si môžete prečítať aj Vy, čo nie ste členmi KMČ. Práve preto, že rozprávok nikdy nie je dosť, vyšli ROZPRÁVKY Z RADŽOVEJ ZÁHRADY pre všetkých, ktorí majú radi rozprávkové knihy.

Sú to bengálske rozprávky a nájdete tu najmä rozprávky o zvieratkách. Najviac ich je — akože inak — o bengálskom tigrovi, ktorý je ozdobou a veľkou atrakciou každého cirkusu. Tu ho však nespoznávame ako smelého, neohrozeného tvora — raz sa naľaká malého,

ale múdreho kozliatka, druhý raz ho prekabáti šakal, inokedy hrbatá starenka. Ani v ďalších rozprávkach sa nezdá tiger byť múdrom zverom, v súboji s druhými zvieratami vždy podľahne, dá sa oklamať dokonca vrabčiakovi a znova ho — a nie raz — vláka do pasce šakal. Šakal je vôbec stelesnením prešibanosti — doplatí na to aj krokodíl a niekoľko ďalších zvierat. Avšak kupec, ktorému ukradli koňa, sa iba vďaka šakalovi dočká spravodlivosti, a tkáč sa s jeho pomocou ožení s radžovou dcérou. V týchto prípadoch je oklamáný zasa pyšný radža. Teda tí, ktorí vládli nad obyvateľmi ľudskej i zvieracej ríše a dennodenne znepríjemňovali ľuďom i zvieratám život — na jednej strane radža a na druhej tiger — sú v rozprávke vždy porazení.

Bengálske rozprávky z radžovej záhrady s farebnými ilustráciami Luby Končekovej-Veselej vyšli v 13. ročníku Klubu mladých čitateľov. A Vám sa možno práve v tomto čase dostala v škole do rúk prihláška do 14. ročníka KMČ, ktorého knihy budú vychádzať od septembra v školskom roku 1976—1977. Prihláška Vám predstavuje všetky knihy nového ročníka KMČ, a keďže ich je spolu šesťnásť, istotne nájdete medzi nimi také, ktoré si budete chcieť prečítať. Knihy KMČ sú rozdelené do štyroch vekových skupín, nezabúda sa ani na najmenších čitateľov, ani na tých, ktorí už pomaly opúšťajú školské lavice a nastupujú vlastnú cestu životom. Nájdete tu básničky i rozprávky, knihy našich i zahraničných spisovateľov, rozprávanie o deťoch minulosti i dneška, knihy o obľúbených hrdinoch. A okrem toho knihy základného čítania — tie, ktoré vždy tak ťažko zháňate, lebo odrazu ich máte prečítať viacerí. Nepochybujeme o tom, že nejedného z Vás tieto knihy prekvapia a potešia.

S. K.

Apríl

Apríl — to je huncút,
verte mi to, deti,
V jeden deň sa dáždík leje,
v druhý slnko svieti.

Alena Lapinová,
Banská Bystrica

Človek a práca

My pionieri, iskričky a zväzáci — my mlad,
voláme: „Kombajnista, ty obilie mlát!
A každý svoju prácu vykonávaj čestne:
speváci a speváčky, spievajte nám piesne,

učitelia a učiteľky, učte žiakov,
a ty, kováč, udieraj na nákovu, na kov!“
Zásluhou ľudských rúk, rúk mocných, šikovných,
na póle čoskoro bude rásť figovník.

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom a objednávkach prijíma každá pošta o doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Mamička

Červené jabĺčka v košíku mám,
tebe ich, mamička, zo srdca dám.

Ibolya Nagyová,
Košice

Topánočky z Bojníc

Mám ja pekné, mám ja nové
topánočky fosforové.
Iste do nich slnce vplietlo
zlatožlté svoje svetlo.

Uver teraz mojim slovám,
obidve ich v dlani schovám.

Adriana Gajdošová,
Levice

Kresba Barbara Illková,
Bratislava

Bo ruky zaistujú život človeku,
pomáhajú mu splňať túžbu odvekú:
spoznávať iné planéty.
Každý je ihneď v napätí.

Za krátky čas sa obyčajným stane nemožné —
vďaka práci a umu ľudí,
ktorý aj oheň, vodu, prírodu a vesmír premôže.
Zem sa do budúcnosti budí.

Katarína Kondrátová,
Ivanka pri Dunaji

JOŠKOMRKIČKA SPÁČ

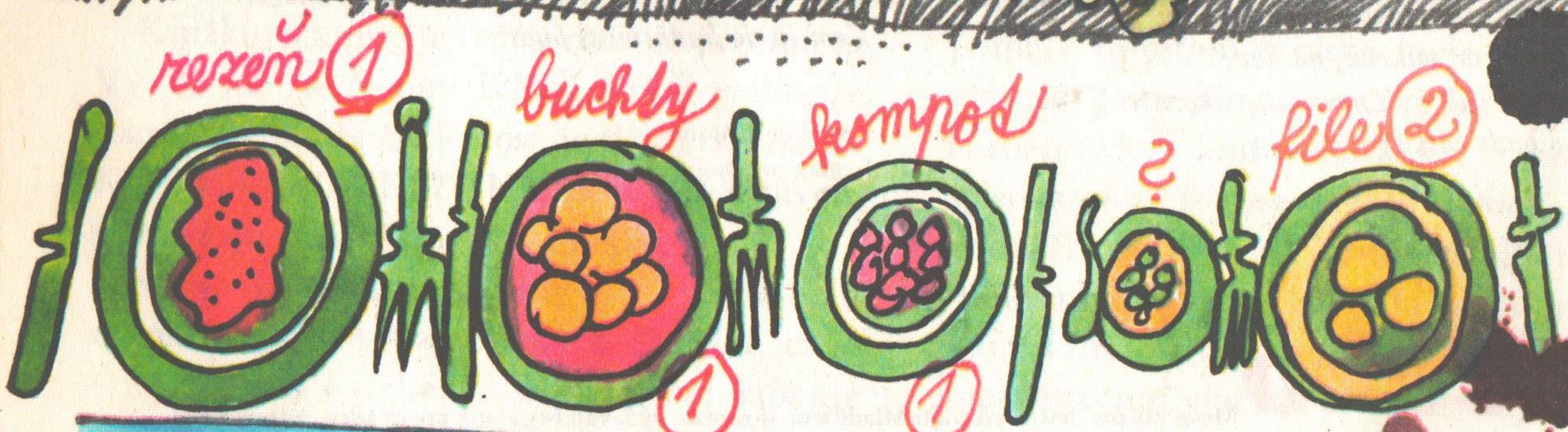
19 602

apríl

~~Ces~~ večerovanie sa besím 2x.

Prvé raň sa besím na veľkú prestávku
a druhé raň sa besím na obed. Nebi boli obed
2, besil bisom sa 3x.

Nebi dávali známki na je denje, mal bisom. Jedá jedndjeke
Jednotku bisom, mal na reame, na buchty a na kompiti.
Za ostatné bisom mal jedna mínus a na file, dvojku.
Nebe sa známkovalo jedenje, bol bi som jed nosla
vixnami.

Škoda, že nemáme školskú jedáleň aj doma.

Joško Mrkvčka, Spáč